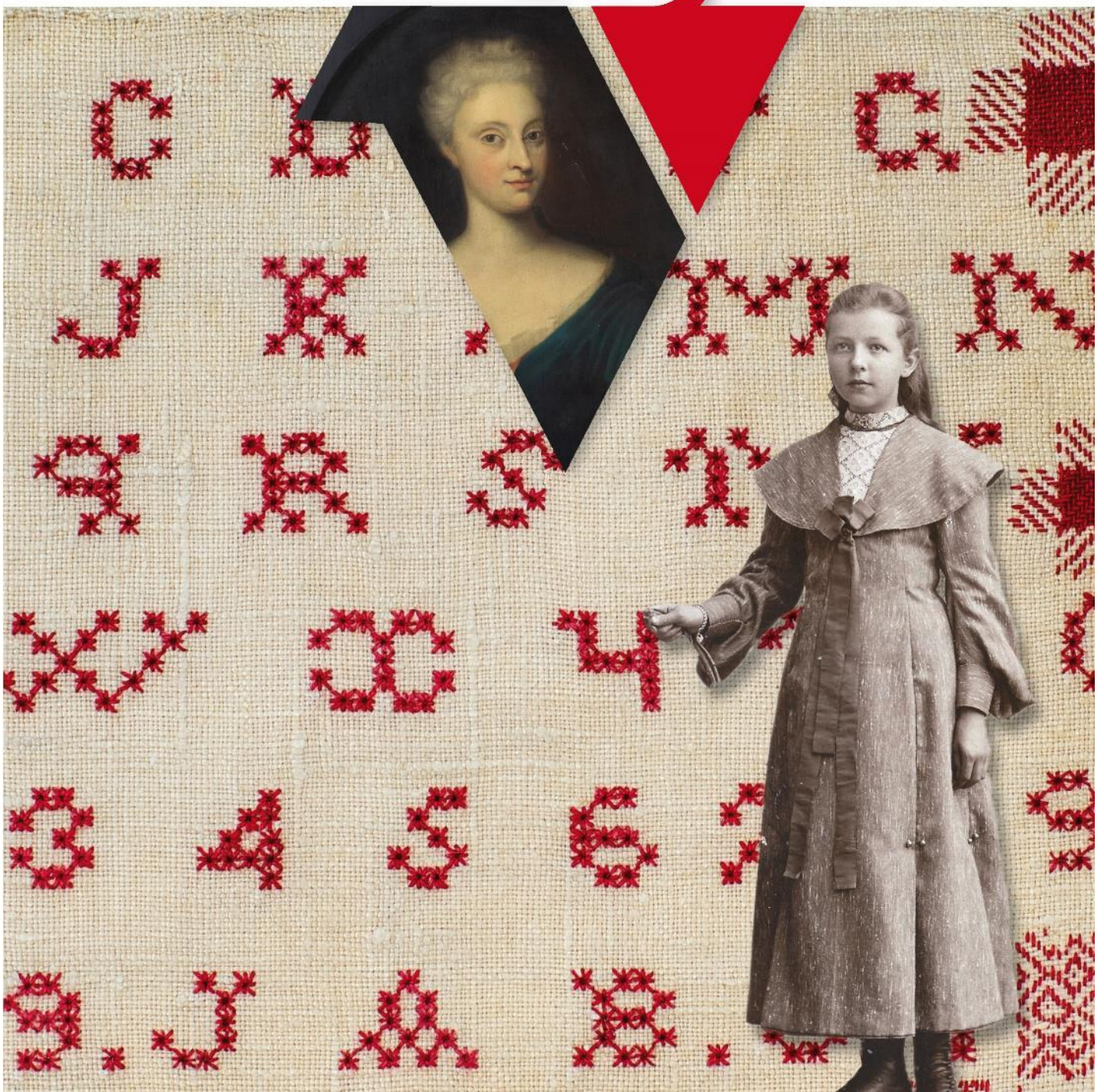

LANDGOED VERHILDERSUM LEENS

VERHILDERSUM

JAARVERSLAG 2021

Jaarverslag 2021

Maart 2022

Landgoed Verhildersum
Wierde 40
9965 TB Leens

Monique Spaltman
directie@verhildersum.nl
06 5125 8246

Inhoud

1	Sterk verhaal en behoud van authenticiteit biedt stevige basis	4
1.1	Promotie Ontdekkingsroute 'De schat van Van Starckenborgh'	5
1.2	Realisatie belevingsroute Boerenleven, Borgleven, Landleven	6
1.2.1	Toegankelijk voor iedereen.....	6
1.3	Herinrichting dierenweide, bouw dierenverblijf, natuurspeelplaats.....	7
1.3.1	Nieuwe speelplaats en natuurbeleeftuin.....	7
1.4	'Verhildersum To Go!' is afgemaakt en gelanceerd	8
2	Kerntaken onderhoud, beheer en registratie van de collecties.....	11
2.1	Onderhoud en beheer gebouwde monumenten en panden.....	12
2.1.1	Meerjarig onderhoudsplan gemaakt	12
2.1.2	SIM subsidie ontvangen, GRRG- subsidie afgewezen	12
2.1.3	Restauratie Duiventil gestart	12
2.1.4	Restauratie theekoepel en kas niet gestart	13
2.1.5	Nieuw rieten dak op de loophut	13
2.1.6	Subsidiekans duurzame verwarming en energie in het oog houden.....	14
2.1.7	Inkomsten uit panden moeten het onderhoud ervan mogelijk maken.....	15
2.2	Groenonderhoud structureren.....	15
2.2.1	Meerjaren onderhoudsplan groen gemaakt.....	15
2.2.2	SIM groen subsidie voor onderhoud monumentale tuin ontvangen	16
2.2.3	Extra subsidie zoeken – mogelijk op projectbasis – om het achterstallig onderhoud van buitenterrein aan te pakken	17
2.2.4	Onderhoud binnentuin: Ability vertrekt	17
2.3	Collectiebeheer, registratie en digitale ontsluiting.....	17
2.3.1	Restauratie portret Gratia Susanna Clant van Scheltekema Nijenstein	17
2.3.2	Registratie en digitale ontsluiting van de collectie	18
2.3.3	Uitgave boek: Merklappen en hun maaksters groot succes.....	19
3	Exposities en activiteiten die herhaalbezoek stimuleren	20
3.1	Algemeen.....	20
3.2	Met verve: Henk Melgers.....	21
3.3	Expositie Voortborduren, van merklap tot canapé.....	22
3.4	Exposities oude ambachten en oogst uit de 19 ^e eeuw	22
3.5	Uitzending van RTV Noord en Pop up expositie Ede Staal.....	23
3.6	Streekmarkt Verhildersum	24
3.7	Oogsten en ploegen	24
3.8	Onze Lakenvelders en Groninger Blaarkoppen doen het goed.....	24
3.9	Workshop borduren met klei	25
3.10	Vleermuisexcursie altijd een succes	25
3.11	Muziek in het groen bij borgen en kerken.....	26
3.12	Lezing over Henk Melgers.....	26
3.13	Boottocht van Visserijmuseum Zoutkamp naar Verhildersum.....	26
3.14	Speurtocht: De Schat van Van Starckenborgh.....	26
3.15	Op bezoek bij de Theetantes	26
3.16	Fiori Musicali treedt 2x op in de borgtuin	27
3.17	Poppentheater: Het prinsesje met de ezelsoren.....	27
3.18	Monumentendag, open tuinen estafette, rondleidingen.....	27
3.19	Activiteiten die vanwege Corona niet zijn doorgaan.....	28

4	Jongeren en cultuureducatie	29
4.1.1	Resultaat cultuureducatie 2021	29
5	Toegankelijkheid verder verbeteren	30
5.1	Verhildersum To Go! Welkom in de borg is gelanceerd	30
6	Digitalisering doorzetten	31
6.1	Acties rond digitalisering in 2021	32
7	Samenwerken en krachten bundelen.....	33
7.1	Historische Vereniging De Marne heeft een nieuw onderkomen.....	33
7.2	Samenwerkingsverband Groninger Waddemusea opgericht	34
7.2.1	Samen op zoek naar geld voor onderhoud	35
7.3	Bijdragen aan ontwikkeling van de vrijetijdseconomie.....	35
7.4	Samenwerken met scholen	35
7.5	Samenwerking met de Stichting Hinszorgel Leens.....	35
7.6	Tentoonstelling ODE in het Noordelijk Scheepvaartmuseum.....	36
8	Verhildersum als cultureel erfgoed verankeren in de samenleving.....	37
8.1	Een kwestie van lange adem	37
8.2	Blijft Werk op Maat bij Verhildersum?.....	38
9	Bezoekcijfers 2021.....	39
9.1	Resultaat campagnes en vakantie in eigen land	39
9.1.1	Herkomst van bezoekers.....	39
10	Communicatie en PR.....	40
10.1	Landelijke en regionale PR-campagnes	40
10.2	Drukwerk.....	41
10.3	Website	41
10.3.1	Google Grants.....	41
10.4	Digitale nieuwsbrief	41
10.5	Sociale media	41
10.6	Bewegwijzering.....	42
10.7	Persberichten.....	42
10.8	Advertenties.....	42
11	Personeel en Organisatie.....	43
11.1	De organisatie professionaliseren	43
11.2	Vrijwilligers	43
11.2.1	Corona: veel impact op vrijwilligers	43
11.3	Werving en behoud van Vrienden van Verhildersum	44
12	Corona in 2021 en de impact op financiën.....	45
13	Financiën.....	46
14	Bijdrage aan de strategie van de Provincie Groningen	48
	Bijlage 2 Websitebezoek 2021	50

Leeswijzer

In het jaarplan 2021 zijn de hoofdlijnen, zoals beschreven in het meerjarenplan 2021-2024, verder uitgewerkt door de activiteiten te benoemen die plaatsvinden in het jaar 2021. In dit jaarverslag volgen we diezelfde indeling. Per hoofdlijn vertellen we wat we in 2021 hebben bereikt.

Er zijn negen actielijnen:

- Het verhaal van Verhildersum
- Kerntaken onderhoud, beheer en collectieregistratie
- Wisselende exposities die herhalingsbezoek stimuleren
- Jongeren en cultuureducatie
- Toegankelijkheid verder verbeteren
- Digitalisering doorzetten
- Samenwerken en krachten bundelen
- Verhildersum als cultureel erfgoed verankeren in de samenleving
- De organisatie professionaliseren*

Wat we per actielijn zouden doen in 2021 – tekst uit het jaarplan 2021 - is cursief gedrukt. Daarna volgen de resultaten.

Vervolgens komen de vaste onderdelen van het jaarverslag aan de orde:

- Communicatie en PR
- Personeel en organisatie
- Corona
- Financiën

*Organisatieaspecten zijn ondergebracht in de hoofdstukken Personeel en Organisatie en Financiën.

Samenvatting

Het jaar 2021 was mede door Corona weer een bijzonder jaar. Toch kwamen er bijna net zoveel betalende bezoekers naar Verhildersum als in 2019 – toen we ons historisch festival met 3000 bezoekers nog konden organiseren. Inclusief het bezoek aan de Streekmarkt en de tuinen telden we zelfs meer mensen dan voor de Corona crisis: 24.975 in totaal. In de zomervakantie was het extra druk en we hebben - om de uitval van baliemedewerkers door Corona op te vangen - in korte tijd extra vrijwilligers kunnen aantrekken.

Sterke exposities, samenwerking en PR zorgen voor meer publiek

De reden voor de drukte was niet alleen het feit dat veel Nederlanders in eigen land op vakantie gingen. Wij wisten mensen naar Verhildersum te trekken vanwege onze eigen landelijke PR-campagne met radiospots in combinatie met de PR-campagne die we samen met de Groninger Waddense musea hebben uitgevoerd. Die door ons geïnitieerde samenwerking met vijf collega musea, waarbij we allen een deel van het verhaal van 3000 jaar leven en werken aan de Groninger Waddenkust vertellen, gaf ons naast meer bezoekers ook nieuwe energie.

Nu helpt een stevige PR-campagne niet zonder prachtige exposities. En die waren er. In het Koetshuis zorgde de expositie Met verve, Henk Melgers schilder binnen en buiten De Ploeg voor veel tevreden publiek. En in de boerderij hadden we de expositie Voortborduren, van merklap tot canapé. Wat velen niet verwachten is dat juist onze merklappen internationale aandacht trekken. Niet in de laatste plaats doordat we onderzoek hebben gedaan naar de maaksters en daarover vertelden in deze expositie. Bovendien trokken we een breder publiek hiervoor door ook moderne borduurkunst te tonen, gemaakt door Tjitske Dijkstra. Vandaar: voortborduren...

Bezoekers verwachten ook een sterk verhaal en een gastvrije ontvangst. Ondanks de moeilijke omstandigheden - plotselinge uitval van mensen - slaagden onze vrijwilligers daar heel goed in. Hulde aan allen!

Hard gewerkt aan het beleefbaar maken van Verhildersum

Er is in 2021 heel hard gewerkt om het project 'Vooruit naar het Verleden', af te maken. Op de natuurbeleeftuin voor kinderen en de bouw van het dierenverblijf na is dat gelukt. We hebben hiermee de basis gelegd om in 2022 en de jaren daarna een totale beleving te bieden van de geschiedenis van de Groninger Waddenkust die zichtbare sporen heeft nagelaten in de Groningers, de cultuur en het landschap van nu. Het leven van de adel, de boer en de landarbeider in de 19e eeuw staan hierin bij Verhildersum centraal. Onze exposities koppelen we dan ook aan de gerealiseerde nieuwe wandeling over het landgoed met de [Verhildersum To Go! belevingsroute](#). Wie verder wil kan sporen van het verleden ontdekken in het omliggende landschap met de wandeling '[In de voetsporen van Edzard van Starkenborgh](#)' (of die van Ede Staal). Bovendien bieden we zes splinternieuwe fietsroutes die zijn gebundeld in de app '[De Schatkaart van het Waddenland](#)'. Ook de borg is digitaal toegankelijk gemaakt; via [Verhildersum To Go, Welkom in de borg](#). Bezoekers voor wie trappen een hindernis vormen, kunnen hiermee alsnog in de kelder en op de zolder kijken. Alle verhalen zijn ook in Duits, Engels en Frans (alleen in de borg) vertaald. Wie niet goed kan lezen gebruikt de podcast versie.

Bijdrage aan een sterke basis en thuis in Groningen

Onze bijdrage aan de strategische lijnen in het beleidskader 2021-2028 'Wij zijn cultuur', van de provincie Groningen is sterk. Verhildersum is cultuur en maakt de Groninger cultuurhistorie beleefbaar. Alle investeringen die we dit jaar deden, zoals hierboven beschreven, dragen daaraan bij. Met wat we doen, ook samen met de anderen Waddenmusea, zorgen we ervoor dat mensen hier graag wonen, trots zijn op hun provincie en stimuleren we de economie door meer toeristen aan te trekken.

De vraag is wel hoe lang we dit kunnen volhouden, als er niet meer geld komt om het onderhoud van panden en groen – de basis van ons museale landgoed – overeind te houden. We investeren enorm in de beleving van het landgoed, maar dan moeten bezoekers wel een goed onderhouden geheel aantreffen, anders komen ze niet terug. En daar wordt de situatie nijpend.

Onderhoud van panden en groen vormt grote uitdaging

In 2021 is zowel voor de panden als voor het groen de stand van zaken in kaart gebracht en een meerjaren onderhoudsplan gemaakt. Dat maakt niet alleen duidelijk dat er veel achterstallig onderhoud is op beide terreinen, maar ook dat we eigenlijk niet langer kunnen wachten met uitstel van wat hoogst nodig is om te doen.

Het originele behang uit 1825 in de eetzaal van de borg valt bijna van de muren, zilversjes vreten het langzaam op. En dan hebben we het nog niet over investeringen die nodig zijn om het klimaat beter onder controle te brengen. Er zijn talrijke bomen die ziek zijn en een gevaar vormen. In de monumentale oprijlaan zijn dit jaar door de wind enkele bomen gesneuveld. En een prachtige, maar zieke, oude eik naast de brug bij de borg is geveld.

We zijn dus naarstig op zoek naar extra financiële middelen. Die zoektocht maken we niet alleen, we hebben met de Groninger Waddenmusea besloten ook op dit terrein onze krachten te bundelen.

Spannende financiën

Over 2021 zijn veel projecten opgestart, uitgevoerd en bedacht. Het doel is om kwalitatief waarde toe te voegen aan Verhildersum en haar ruime omgeving. Dat is ondanks de Corona pandemie goed gelukt. Diverse fondsen hebben ons financieel fantastisch gesteund bij het uitvoeren van projecten. En ook het publiek wist ons te vinden. Daarbij blijven de vrijwilligers de verborgen schatten van Verhildersum.

Een randvoorwaarde voor het toevoegen van kwaliteit is wel dat de basisorganisatie financieel kan blijven bestaan. Hier is geld voor nodig en we zien dat dit een geweldige uitdaging blijft. Het vrije resultaat over 2021 is beter dan 2020 maar blijft met € 11.847 nog steeds negatief en dus is de vrije, algemene reserve niet verbeterd maar juist verslechterd over 2021.

De belangrijkste oorzaak is het besef dat de gebouwen en groenvoorziening maar ook de inrichting een achterstand in onderhoud hebben. Dit moet worden ingehaald en verder worden voorkomen. Daar hangt een stevige prijskaart aan die nog niet is gedekt. Inmiddels zijn verschillende ideeën tot projecten geworden, worden (financiële) mogelijkheden onderzocht en aangeboord. Er zijn reserves gevormd om een eigen deel van de kosten op te vangen. We verwachten dat Verhildersum in haar activiteiten blijvend kwaliteit kan toevoegen. Dat neemt niet weg dat de financiële situatie op de middellange termijn spannend blijft.

Verhildersum gaat door!

Wij gaan onverdroten door met het zoeken van middelen om Verhildersum als beleefbaar cultureel erfgoed te behouden en zoveel mogelijk bezoekers te werven. Onze gasten willen we naar huis laten gaan met een onvergetelijke beleving, waardoor zij hun ervaringen delen met

vrienden en bekenden en zelf ook graag terugkomen. Wij zijn trots op wat we in samenwerking bereiken met de middelen die er zijn, dankbaar voor alle morele en financiële steun die wij ervaren en putten daaruit nieuwe energie.

Veel leesplezier gewenst.

Mede namens het bestuur van Verhildersum,

Monique Spaltman
Directeur

1 Sterk verhaal en behoud van authenticiteit biedt stevige basis

Op Verhildersum beleven bezoekers het leven van de adel, de boer en de landarbeider in de 19^e eeuw. Landgoed Verhildersum illustreert dit verhaal aan de hand van de museumboerderij met de collectie landbouwwerktuigen, de landerijen met oude graansoorten en historische koeienrassen, de boomgaard, het arbeidershuisje en de borg met zijn 19^e-eeuwse interieur en antiekcollectie, de rijk geschilderde portretten van borgbewoners. Dit is uniek, de mensen op de schilderijen hebben hier echt gewoond en ze staan ook op het grootste familieportret van Nederland, geschilderd in 1674. Bovendien bezit Verhildersum een hoogwaardige collectie kostuums van de Groninger mode en dracht uit de 19e eeuw, waarbij het bijzonder is dat we van veel stukken weten wie ze heeft gedragen. Bijvoorbeeld de trouwjurk van rijke boerendichter Hilje Hopma uit 1824. De rijke boeren en borgbewoners lieten hun kleding zelfs ontwerpen in Parijs en haalden de mooiste stoffen van over de hele wereld naar Groningen. De inhoudelijke diversiteit van het verhaal van het landgoed, gecombineerd met wisselende exposities vraagt om een duidelijke rode draad waarmee we bezoekers aanspreken en ertoe bewegen alle elementen van het landgoed te bezoeken. We moeten een heldere boodschap communiceren, een duidelijk profiel opbouwen. Op basis van onderzoek naar de historische context voor de inhoud van de in 2021 te ontwikkelen belevingsroute¹, worden dit de thema's landleven, borgleven en boerenleven.

Landgoed Verhildersum onderscheidt zich door de authenticiteit van het landgoed. Bezoekers waarderen dit met opmerkingen als: "waar vind je nog zo iets puurs". Deze kernkwaliteit verdient zorgvuldige bewaking en blijft een ijkpunt. Verhildersum moet een plek blijven om te onthaasten, te genieten van de omgeving, waar je een boek kunt lezen in het gras, waar je lekkere streekproducten eet en drinkt, liefst uit eigen moestuin en boomgaard. Hiermee willen we ook toeristen uit de steden bewegen om naar het Hogeland te komen en hier te overnachten in een van de mooie B&B's, vogels te kijken in het Lauwersmeergebied, te gaan fietsen, (wad)lopen, te genieten van orgelconcerten, andere musea en attracties te bezoeken.

De acties waarmee we een goed verhaal vertellen en bezoekers een bijzondere belevenis bieden met behoud van de authenticiteit van Verhildersum zijn:

- Promotie van de in oktober 2020 gelanceerde Ontdekkingsroute "De schat van Van Starckenborgh" tussen Verhildersum en Adventurepark Waddenfun.
- Inrichten van extra paden voor Belevingsroute Boerenleven, Borgleven, Landleven.
- Plaatsen routeborden met informatie (op de startpunten)
- Lanceren bijbehorende online routeinformatie
- Ontwerpen en drukken van een nieuwe brochure voor bezoekers met uitleg over het landgoed en de Struunroute.
- Herinrichting dierenweide, bouw dierenverblijf, aanleg kinder- natuurspeelplaats
- Lanceren 'Verhildersum to Go' met filmpjes en verhalen over het landgoed voor alle bezoekers, ook niet betalende wandelaars. Plaatsen kleine QR-code bordjes in het park.
- Lanceren van de door ons ontwikkelde fietsroute: 'Schatkaart van het Waddenland'.
- Indien Corona het toelaat ontvangen borgheren en borgvrouwen de gasten in 19e eeuwse kledij. In 2020 durfden we dat niet aan in verband met het feit dat de kostuums door meerdere mensen gedragen worden en niet na één keer dragen gedesinfecteerd kunnen worden.

¹ Verhaal van Verhildersum, Groninger Boerenlandgoedleven, Bureau Noordpeil, december 2019

1.1 Promotie Ontdekkingsroute 'De schat van Van Starckenborgh'

In het kader van het project 'Vooruit naar het Verleden', dat we met subsidie van onder meer het Waddenfonds² uitvoeren, is in 2020 een nieuwe ontdekkingsroute voor kinderen ontwikkeld en gelanceerd. We wilden deze onder basisscholen extra promoten in het voorjaar. Door sluiting van de scholen en de late opening van met museum in juni is dit niet gedaan. Wel is de promotie via onze website en Google Advertenties doorgegaan. Er is deze zomer enkele keren gebruik van gemaakt. We overwegen in 2022 op vaste dagen fietsen en kano's klaar te leggen, zodat mensen deze vervoermiddelen niet vooraf hoeven te reserveren.

Kinderen in actie met de ontdekkingsroute De Schat van Van Starckenborgh
Oktober 2020

² Vooruit Naar het Verleden wordt gefinancierd door: Waddenfonds, HS Kammingafonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Loket Leefbaarheid, VSB Fonds en Provincie Groningen.

1.2 Realisatie belevingsroute Boerenleven, Borgleven, Landleven

Het project Vooruit naar het Verleden omvat ook de realisatie van een belevingsroute die de verschillende onderdelen van het landgoed met elkaar verbindt. Zo nodigen we mensen uit niet alleen de borg, maar ook het arbeidershuisje en de museumboerderij te bezoeken en te genieten van de rest van het landgoed. De inhoud van het verhaal is ontwikkeld op basis van drie thema's; landleven, boerenleven en borgleven. Ondertussen ervaren de bezoekers het grote verschil in de levens van de adel, de boer en de arbeider in de 19^e eeuw. Dit jaar is de route helemaal ingericht:

Verhildersum heeft 3 thema's:

- **LANDLEVEN**
- **BORGLEVEN**
- **BOERENLEVEN**

10 Belevingspunten met QR-code

- 1 Wadden- en wierdenland
- 2 Steenhuizen en borgen
- 3 Borg Verhildersum
- 4 Beeldentuin Eddy Roos
- 5 Hoogstamboomgaard
- 6 Water en Vaarten
- 7 Arbeidershoeske
- 8 Boerenleven en landbouw
- 9 De Starckenborgh
- 10 9 km wandelen in de voetsporen van Edzard van Starckenborgh

Legenda

- Parkeerplaats
- Invalidenparkeerplaats
- WC
- Restaurant Ons Schathoes

Wandelpaden

Scan de QR-code: Verhildersum to go!
Scannen Sie den QR-Code: Verhildersum to go!
Scan the QR-code: Verhildersum to go!

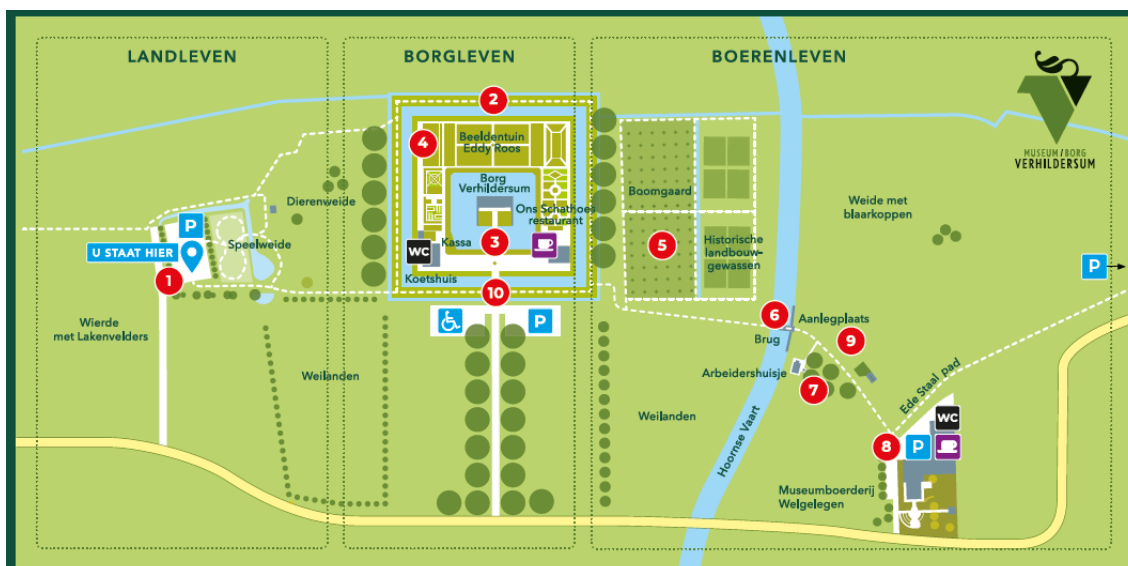

- Op alle parkeerplaatsen staat een startbord met routeoverzicht en QR Code voor de webapp Verhildersum To Go.
- Er is zelfs een vierde bord met vlaggenmast op de parkeerplaats van de provincie geplaatst, zichtbaar vanaf de N361. Dank Provincie! Nu vallen we beter op vanaf de weg en hopelijk doen zo nog meer mensen ons landgoed aan.
- De web-app Verhildersum To Go is helemaal gevuld met onderwerpen per thema.
- Bij iedere bezienswaardigheid staat een bordje met korte uitleg en een QR-code naar alle informatie.
- Er is zelfs een wandeling van 9 km aan toegevoegd aan Verhildersum To Go!: 'In de voetsporen van Edzard. De wandeling gaat langs de Petruskerk in Leens, waar het orgel staat dat door de borgvrouwe ooit is geschonken en waar je nog veel meer erfenissen van de familie Van Starckenborgh kunt zien. Onderweg krijg je uitleg over de boerderijen op de wierden, zichtbare invloeden van de zee op het landschap. Bovendien bezoek je het terrein van de voormalige Starckenborgh, die ook in bezit was van de eigenaren van Verhildersum. Al die tijd zie je ook het landgoed Verhildersum loggen.
- De nieuwe brochure voor bezoekers van Museum Borg Verhildersum is ontwikkeld en gedrukt. We delen hem vanaf 2022 uit. Centraal in de brochure bevindt zich de routekaart met de 3 thema's. Daarnaast korte uitleg van alle objecten, de collecties en de panden op het landgoed.

1.2.1 Toegankelijk voor iedereen

Het is ons gelukt de achtergrondinformatie bij de route niet alleen in beeld maar ook als podcast aan te bieden. Handig voor mensen die slecht zien.

**Afbeelding: deel uit informatiebord:
Negen informatiepunten
en de wandeling naar de Starckenborgh 'In de voetsporen van Edzard.'**

Struunroute Verhildersum: Negen informatiepunten verdeeld over de 3 thema's'

1.3 Herinrichting dierenweide, bouw dierenverblijf, natuurspeelplaats

Het project Vooruit naar het Verleden moest uiterlijk 1 juli 2020 zijn afgerond. Het laatste project was de herinrichting van de dierenweide inclusief de bouw van een nieuw dierenverblijf. De vergunning voor de bouw heeft meer dan een jaar op zich laten wachten en vervolgens bleek de bouwer van het dierenverblijf af te haken. Het was door de gestegen houtprijs ook een uitdaging om binnen het budget te blijven. Met gebruikmaking van de post onvoorzien lijkt dat te lukken.

Het is gelukt een nieuwe aannemer te vinden, maar de afronding is daardoor uitgesteld naar 1 juli 2022. Het huisje is in januari 2022 geplaatst, de levering van een nieuwe stroomaansluiting laat echter nog een jaar op zich wachten. Enexis heeft onvoldoende mankracht. Een oplossing met zonnepanelen volstaat helaas niet in de winter en bij evenementen.

Vrijwilligerswerkgroep dierenweide opgericht

Intussen is alvast een nieuwe vrijwilligerswerkgroep 'dierenweide' opgericht. De drie leden wonen naast het perceel en zorgen samen voor de geitjes, schapen, eenden, kippen en konijnen die er komen. Ook komen er twee tamme varkentjes, waarvoor nog een eigen onderkomen wordt getimmerd op de grote dierenweide.

1.3.1 Nieuwe speelplaats en natuurbeleeftuin

In 2021 zijn de speeltoestellen geplaatst. Ze zijn allen van duurzaam Acaciahout gemaakt. Een van de speeltoestellen is het gezonken schip Verhildersum. Daarvan hangt een afbeelding in de borg. Achterop het schip staat de oudste tekening van de borg Verhildersum. Het schip kreeg zijn naam ten tijde van de periode dat Allard van Starckenborgh lid was van de admiraliteit in Amsterdam. Het verging in de oorlog tegen Engeland. Zo krijgen de kinderen al iets mee van het verhaal van de grote invloed van de familie van Starckenborgh die woonde op de borg.

In 2022 komt er een extra verhaal in de app Verhildersum To Go, in het kader van de expositie over slavernij in samenwerking met het Groninger Museum.

Ook zijn de nieuwe fruitbomen, bessenstruiken en heesters geplant voor de natuurbeleeftuin voor kinderen. Er komt nog een bord bij: zoek de eetbare planten en vruchten in de tuin.

Kinderen spelen op het schip Verhildersum in de nieuwe speeltuin bij de dierenweide

1.4 ‘Verhildersum To Go!’ is afgemaakt en gelanceerd

Tijdens de Corona Lock down in het voorjaar van 2020 hebben we – als eerste museum in Nederland – direct het museum online geopend met elke week een nieuw filmpje over een specifiek onderdeel van het Landgoed. Vervolgens hebben we subsidie ontvangen om die filmpjes te professionaliseren en op te nemen in een app over de borg, zodat mensen ze kunnen oproepen als ze op het landgoed zijn om ter plekke meer achtergrondinformatie te vergaren. Ook bezoekers die niet betalen hebben hier toegang toe. Zo is ons verhaal over Groningen altijd toegankelijk, zelfs thuis op de bank. De app noemen we ‘Verhildersum To Go!’.

Verhildersum To Go! Is een snel werkende web-app. Dat betekent dat de informatie op een aparte website staat en dat gebruikers geen programma hoeven te downloaden. Downloaden is minder gewenst, omdat gasten bang zijn dat het geheugen van hun telefoon vol raakt. Daar is hier dus geen sprake van.

De web-app is in 2022 helemaal uitgebouwd en bezoekers kunnen de app via een QR code op allerlei plekken in de borg en op het landgoed oproepen.

Er zijn diverse onderdelen gemaakt:

- De 9 punten van de belevingsroute, inclusief de beeldentuin
- Een wandeling van 9 km: ‘In de voetsporen van Edzard’.
- Een app voor in de borg: ‘Kom binnen in Verhildersum’. Met uitleg over hetgeen er te zien is per kamer. Hiermee kunnen bezoekers die slecht ter been zijn zelfs op de zolder en in de kelder kijken.
- Een app over Ede Staal en Verhildersum. In deze app staat ook een verwijzing naar de wandeling, want deze gaat niet alleen langs de voetsporen van Edzard, maar ook langs het huis waar Ede opgroeide in Leens, lang Grijssloot waar hij later met zijn gezin woonde. Terwijl je luistert naar de podcast over de jeugd van Ede of luistert naar zijn liedjes in de app, zie je de luchten en het land waarover hij zingt.

Verzameling

Kom binnen in Verhildersum

Maak een rondleiding in de borg. Ben je op bezoek? Ga dan naar informatiebordjes in de borg en scan de QR code op elk bordje. Je krijgt dan uitleg over de kamer waar je bent.

Aan de slag

1 De hal

2 Ontvangkamer

3 Slaapkamer

4 Doorloop of bijkeuken

5 Kelder

6 Keuken

7 Eetkamer

8 Grote zaal

9 Traphal

10 Boudoir

11 Zolder

Verhildersum To Go! startpagina Welkom in Verhildersum
[Klik hier om naar de app te gaan](#)

Extra aandacht voor de Beeldentuin

In de app Verhildersum To Go! is over de beeldentuin met sculpturen van Eddy Roos een apart onderwerp gemaakt. Daarin is een filmpje opgenomen en uitleg over de filosofie achter de beelden in relatie tot de inrichting van de tuin.

Dit onderdeel is gelanceerd tijdens de onthulling van het in oktober geplaatste nieuwe beeld Ether, waarbij zo'n 100 gasten aanwezig waren.

De plaatsing was een verrassing, nadat een jarenlang slepende discussie met Eddy Roos over de levering van het beeld is opgelost. Met dank aan bestuurslid Hans de Vries die zich hiervoor met groot geduld heeft ingezet.

15 Oktober 2021: Hans Smelik en Eddy Roos tijdens de feestelijke onthulling van het beeld Ether door burgemeester Henk Jan Bolding.

2 Kerntaken onderhoud, beheer en registratie van de collecties

Het behoud en beheer van de borg met het landgoed behoort tot de belangrijkste voorwaarden voor het bestaan van een museum als Verhildersum. We hebben het dan over alle panden, de landerijen met bomensingels en oprijlaan, de tuin met de collectie bronzen beelden en de museale collecties: het borginterieur, de landbouwwerktuigen en aanverwante ambachten, de textiel en kostuumcollectie van de Groninger dracht. Gezien de omvang van het landgoed vergt dit veel aandacht, tijd en geld. Bijna vanzelfsprekend is het een kwestie van woekeren met de mankracht en de middelen.

Het onderhoud van de panden is vastgelegd in een meerjarig onderhoudsplan. We streven naar verduurzaming van het landgoed. De isolatie en aanleg van duurzame verwarming in alle panden vraagt een grote investering. De landerijen en de boomgaard beheren we biologisch. Voor de museale collecties is het beleid en beheer vastgelegd in ons collectieplan. Bij het onderhoud en beheer van de collecties en bij de registratie zijn gespecialiseerde vrijwilligers betrokken.

Het onderhoud en beheer heeft niet alleen tot doel dit prachtige culturele erfgoed te bewaren voor toekomstige generaties, het is vooral ook bedoeld om het verhaal van Groningen te vertellen aan zoveel mogelijk mensen.

De acties die we uitvoeren voor onderhoud en beheer omvatten drie lijnen:

- 1. Monumenten en andere panden*
- 2. Groenonderhoud*
- 3. Museale collecties*

1. Monumenten en andere panden

- Meerjarig onderhoudsplan voor gebouwde monumenten en panden verfijnen en aanvullen met benodigde budgetten
- Uitvoering jaar 1 van onderhoud monumenten vallend binnen het plan voor toegekende SIM subsidie 2021-2027.
- Aanvraag GRRG subsidie voor renovatie borg en start uitvoering direct na toekenning.
- Onderhoud uitvoeren aan de theekoepel in de borgtuin en aan de kas.
- Bereiken dat ieder pand inkomsten oplevert om het onderhoud ervan te financieren.
 - (optioneel, geen prioriteit) Onderzoek uitvoeren naar mogelijkheden, aanpak en kosten, subsidiekansen voor het isoleren en duurzaam verwarmen van alle panden, mogelijkheden plaatsen zonnepanelen, windmolen.

2. Groenonderhoud

- Partner vinden voor structureel groenonderhoud van het buitengebied.
- Meerjarig beheersplan voor tuin en landerijen- bomensingels- maken met bijbehorend budget.
- Aanvraag SIM groen subsidie voor onderhoud tuin en singels
- Extra subsidie zoeken – mogelijk op projectbasis – om het achterstallig onderhoud van de tuin en het buitenterrein aan te pakken en eigen bijdrage te dekken.

3. Collectieregistratie en digitale ontsluiting

- Doorgaan met registreren en fotograferen van de collecties in Axiell.

2.1 Onderhoud en beheer gebouwde monumenten en panden

2.1.1 Meerjarig onderhoudsplan gemaakt

We hebben in samenwerking met restauratieadviesbureau Anne Wieringa een meerjarig onderhoudsplan gemaakt voor gebouwde monumenten en de andere panden. Daarbij is ook in beeld gebracht wat de mogelijkheden voor verduurzaming zijn. Op termijn willen we graag alle ruimtes kunnen verwarmen. Allereerst de borg, waar klimaatbeheersing ter bescherming van het antiek, het behang en de schilderijen een grote wens is. En daarna de museumboerderij. Er is ook isolatie nodig. Zelf energie opwekken via zonnepanelen of een windmolen zou de exploitatiekosten kunnen drukken. Subsidie aanvragen voor de verduurzaming had in 2021 geen prioriteit. Om dat te kunnen doen moeten het plan op hoofdlijnen, dat er nu ligt, per pand verder worden uitgewerkt. Daarbij moeten per pand keuzes worden gemaakt tussen de opties die er zijn.

Jaarlijks meer geld nodig voor goed basisonderhoud

Wieringa Molenbouw heeft wel in beeld gebracht dat er veel achterstallig onderhoud is aan de panden, zowel aan de borg en de brug als aan de duiventil, de boerderij, het koetshuis, het tuinprieel, de boerderij als aan het Schathoes. Willen we het basisonderhoud goed doen, dan hebben we veel meer geld nodig dan de 20.000,- per jaar die nu beschikbaar is: eigenlijk moet dat €147.000,- per jaar zijn. Er ligt dus niet alleen een uitdaging om geld te vinden voor verduurzaming, maar ook om Verhildersum in de basis te behouden voor de toekomst. En dat terwijl we zo inzetten op samenwerking, sterke PR, het leveren van een impuls aan de economie door meer bezoekers te trekken. Verhildersum wordt als een van de parels voor ons toerisme bestempeld, maar voor hoe lang nog? Toeristen komen niet voor een ruïne, maar moeten verrast worden door de schoonheid ervan.

2.1.2 SIM subsidie ontvangen, GRRG- subsidie afgewezen

We hebben SIM-subsidies ontvangen voor het onderhoud van de monumentale panden. We zijn echter niet begonnen met het onderhoud aan de borg, omdat de GRRG-subsidie die we aanvroegen is afgewezen. Combineren van het werk bespaart kosten. We hebben eind 2021 opnieuw GRRG-subsidie aangevraagd voor restauratie van het behang en schilderwerk in de borg. Hopelijk wordt dat nu wel toegekend zodat we van start kunnen in 2022. Het GRRG-subsidietraject vergt dat we investeren in een professionele onderbouwing van de aanvraag. Wordt de subsidie niet toegekend dan geven we hierdoor wel extra geld uit, maar er komt niets voor terug. Het brengt ons dan dieper in de problemen. Toch moeten we dit risico nemen om alle kansen op subsidie te benutten. [In maart 2022 kregen we tot onze grote opluchting een positief bericht: de GRRG -subsidie is nu wel toegezegd.]

2.1.3 Restauratie Duiventil gestart

Tot de monumentale gebouwen waarvoor SIM-subsidie is ontvangen behoort ook de duivenslagpoort. Vrijwilligers van de woensdagwerkgroep hebben hard gewerkt aan het vervangen van het rotte hout. Dat bleek meer werk te zijn dan gedacht. Er waren al planken en gemaakt en gelakt, maar er bleek niet genoeg te zijn. Dus worden er nog meer planken bijgemaakt. Dat moet met de hand gebeuren, want de veren en groeven van dit antieke bouwwerk zijn niet zoals ze tegenwoordig worden geleverd.

Restauratie duiventil in volle gang

2.1.4 Restauratie theekoepel en kas niet gestart

Het uit te voeren onderhoud aan de theekoepel in de borgtuin en aan de kas is niet gedaan. Er bleek geen schilder te vinden die een offerte wilde uitbrengen. En – mede door Corona – zijn de vrijwilligers niet begonnen aan de restauratie van de kas. Daar is ook professionele hulp bij nodig die niet voor handen was.

Wel hebben we extra fondsen ontvangen van de Clevering Meijer Stichting om de theekoepel te kunnen restaureren. Daarmee starten we alsnog in 2022.

2.1.5 Nieuw rieten dak op de loophut

Restauratie van het rieten dak op de loophut die bij de boerderij staat, was ook heel hard nodig. Deze restauratie stond niet eens op ons lijstje, omdat we geen geld hadden. Daar heeft de Clevering Meijer Stichting voor gezorgd. Het werk is eind 2021 afgerond en het dak van de loophut ziet er weer prachtig uit.

Vaklieden in actie tijdens de restauratie van het rieten dak van de loophut, december 2021

2.1.6 Subsidiekans duurzame verwarming en energie in het oog houden

In 2021 had subsidie zoeken voor verwarming en duurzame energie weliswaar geen prioriteit, maar we zijn er op de achtergrond toch mee bezig. Als je kijkt naar wat we nodig hebben om het groenonderhoud en de panden beter te onderhouden en achterstallig onderhoud weg te werken redden we het niet met her en der kleine bedragen aanvragen. Er zijn eigenlijk miljoenen nodig om het goed te doen.

Verhildersum staat niet alleen voor deze uitdaging. De Menkemaborg en Museum het Hoogeland hebben ook extra geld voor onderhoud en verduurzaming nodig. We zitten allemaal aan tafel in diverse actielijnen van Toukomst, bij besprekingen over het project Kop op 't Hogeland waarmee de gemeente NPG gelden wil gaan besteden en bij presentaties van de Provincie waar ook NPG-actielijnen zijn. Voor onze als museumdirecteuren zijn al die besprekingen niet meer te bezetten als je daadwerkelijk een plan wilt uitwerken komt daar heel veel extra werk bij kijken. We hebben onze handen al; vol aan het draaiende houden van onze musea.

In 2021 heeft Verhildersum daarom het initiatief genomen om samen met Menkemaborg en Museum Het Hoogeland een gesprek te vragen met wethouder Eltjo Dijkhuis van de gemeente Het Hoogeland. Hij heeft Kunst & Cultuur en Erfgoed in zijn portefeuille.

Dit gesprek heeft opgeleverd dat we samen een Kwartiermaker mochten aanvragen die helpt om de investeringsbehoefte in kaart te brengen en een projectplan oplevert waarmee we subsidies kunnen aanvragen. In januari 2022 is het budget voor de kwartiermaker inderdaad toegekend. We betrekken ook het Visserijmuseum in Zoutkamp hierbij.

Vervolgens hebben we ook Museum Wierdenland in Ezinge en het Kloostermuseum in Aduard geïnformeerde. We hopen dat de Gemeente Westerkwartier ook weer aansluit zodat we als zes Waddemusea ook in dit traject samen kunnen optrekken. (Meer over het initiatief Waddemusea zie hoofdstuk 7.2)

2.1.7 Inkomsten uit panden moeten het onderhoud ervan mogelijk maken

Wat hebben we gedaan om ervoor te zorgen dat ieder pand genoeg oplevert om de kosten van onderhoud te dekken?

Verhuur voorhuis boerderij Welgelegen

Het voorhuis van de Museumboerderij is dit jaar voor het eerst sinds jaren weer verhuurd geweest. De bewoners mocht twee jaar in de boerderij wonen maar zijn precies na een jaar vertrokken. De extra huurinkomsten zijn bijzonder welkom. Gelukkig hebben we nieuwe huurders gevonden die eerst een contract voor 2 jaar krijgen. Bijzonder is dat deze bewoners ook een toezichtsfunctie op het pandgoed gaan vervullen buiten de openingstijden. Bovendien gaat de man des huizes onderhoud uitvoeren aan de niet monumentale panden. We bekijken hoe de samenwerking ons bevalt en mede op grond daarvan overdenken wij de toekomstplannen voor het voorhuis van de boerderij.

Uitbaten van Ons Schathoes

We zouden in 2021 een bedrijfsleider zoeken voor restaurant Ons Schathoes. Dat is gelukt: Famke en Sytze Greidanus, eigenaren van Restaurant De Oude Sluis in Zoutkamp hebben de leiding gekregen. Met succes! We maken voor het eerst winst.

De samenwerking met deze professionals verloopt bijzonder prettig. Het is de bedoeling dat Famke en Sytze een team opbouwen dat over enkele jaren zelfstandig Ons Schathoes kan runnen onder de vleugels van Verhildersum.

Nu het restaurant in eigen beheer van Verhildersum wordt gerund, kunnen het restaurant en het museum elkaar optimaal versterken. Zo levert de Streekmarkt, die op zichzelf niet kostendekkend draait, toch omzet op in het restaurant.

Laten we hopen dat Corona echt minder roet in het eten gaat gooien, zodat er weer bruiloften en partijen komen. Dan gaat het restaurant echt een stevige financiële bijdrage leveren aan de exploitatie van Verhildersum.

2.2 Groenonderhoud structureren

2.2.1 Meerjaren onderhoudsplan groen gemaakt

Landschapsbeheer Groningen een meerjarig beheersplan voor de tuin en landerijen-bomensingels- gemaakt en de kosten hiervan zijn in beeld gebracht. Daarmee hebben tevens we een partner gevonden die structureel het groenonderhoud van het buitengebied kan doen. Voor de extra kosten die dit onderhoud met zich meebrengt is echter nog geen subsidie gevonden. We hebben jaarlijks in plaats van de €60.000,- die nu is begroot zo'n €150.000,- nodig. Dat is een alarmerende constatering.

De inspectie die Landschapsbeheer Groningen heeft uitgevoerd maakt wel duidelijk dat er veel achterstallig onderhoud is. Er zijn bijvoorbeeld veel Essen ziek en de bomen aan de oprijlaan zijn er slecht aan toe. Ze vormen een gevaar. In 2021 zijn drie bomen aan de oprijlaan uit nood gekapt en eentje is omgewaaid. Ook een eeuwenoude kastanje bleek ernstig ziek. Juist de kastanje die naast de brug naar de borg stond. Hij moest helaas ook worden gekapt. Voordat de boom werd geveld keek hij terug op de tijd dat Edzard van Starckenborgh speelde met een bootje op de gracht. Ter nagedachtenis aan de boom is dit verhaal nu nog te horen op de plek waar hij stond. Scan ter plek de QR code en geniet...

Eeuwenoude zieke kastanje bij de borgbrug is gekapt. Het verhaal van de boom leeft voort...

Scan de QR-code voor meer informatie
of ga naar www.verhildersum.nl/to-go

2.2.2 SIM groen subsidie voor onderhoud monumentale tuin ontvangen

De Groene Monumentenwacht Overijssel-Flevoland heeft voor ons SIM-groen subsidie aangevraagd voor het onderhoud van het monumentale groen; de borgtuin, de borgklip en de oprijlaan. We zijn heel blij dat de aanvraag is gehonoreerd met een subsidie van €14.500,- per jaar. Dat geeft een beetje lucht, eerder hadden we deze niet - maar het is onvoldoende om het buitengebied ook te onderhouden.

De tuin rond de borg wordt wel goed bijgehouden, maar de buxus gaat dood en daardoor verdwijnen de strakke randen van de perken. We hebben advies gevraagd om een oplossing te vinden en die blijkt inderdaad te bestaan uit het plaatsen van randen van corten staal. Dit vergt een flinke investering, dus het vinden van subsidie is ook hiervoor noodzakelijk.

2.2.3 Extra subsidie zoeken – mogelijk op projectbasis – om het achterstallig onderhoud van buitenterrein aan te pakken

We weten dus dat de zieke bomen gekapt moeten worden en nieuwe aangeplant en dat er achterstallig onderhoud is in de binnentuin, waar onder meer de randen van twee grote perken moeten worden hersteld. Het onderhoud van het groen maakt deel uit van de opdracht die de kwartiermaker krijgt. We proberen in één alles omvattende actie voor al het onderhoud geld te vinden. Dienen er zich tussentijds kansen aan, dan benutten we die ook. Zo is er eind 2021 contact gelegd met gemeente om te zien of daar nog een potje te vinden is om in elk geval de gevaarlijke situatie met de bomen en het herstel van de binnentuin op korte termijn aan te pakken.

2.2.4 Onderhoud binnentuin: Ability vertrekt

Werkplein Ability gaf eigenlijk al aan in 2020 te willen stoppen met het onderhoud van de binnentuin van Verhildersum. Net als bij de Menkemaborg gebeurde. Wij hebben veel moeite gedaan om de mannen die hier al lang werken toch te kunnen houden. Zelfs de gemeenteraad is uitgenodigd om te komen kijken. Mede om dit vraagstuk onder de aandacht te brengen. In 2020 en 2021 is Ability toch actief gebleven bij Verhildersum. Daar waren we heel blij mee. Gaandeweg 2021 bleek dat het toch niet mogelijk is het contract met Ability opnieuw te verlengen. Er is niet meer genoeg vakmanschap en mankracht beschikbaar om de opdracht naar behoren te kunnen waarmaken. De huidige medewerkers worden ouder en nieuwe aanwas is er nauwelijks.

Er is vanuit de leiding van Ability flink meegedacht om een oplossing te vinden. Uiteindelijk zijn er meerdere offertes aangevraagd. Begin 2022 is de opdracht voor een jaar verstrekt aan de hovenier in Leens: Coen Overdevest, waardoor het kostenniveau op jaarbasis redelijk gelijk blijft.

2.3 Collectiebeheer, registratie en digitale ontsluiting

Het beheer van onze collecties textiel, landbouwwerktuigen, oude ambachten en de collectie antiek in de borg is een van onze kerntaken. Met dank al onze vrijwilligers gaat dit heel goed. Ale ende collectie in de borg heeft op dit moment geen actieve werkgroep.

Ook dit jaar kregen we weer diverse schenkingen aangeboden. We accepteren alleen stukken die een waardevolle aanvulling vormen op onze collectie. Zo hebben we het afgelopen jaar een aantal fraaie merklappen ontvangen. Daarnaast twee portretten van de familie Borgman uit de 19^e eeuw, een reisverslag van Cornelis Borgman – jazeke, dat is degene die de Arendploeg meebracht uit Amerika – een stoel en ook nog een merklap uit de familie. Volgend jaar maken we hiervan een kabinet-expositie in de boerderij.

2.3.1 Restauratie portret Gratia Susanna Clant van Scheltkema Nijenstein

Het hele jaar is door restauratieatelier Marjan de Visser hard gewerkt aan de restauratie van het portret van Gratia Susanne Clant. Het schilderij hing daardoor dit jaar niet in de borg. Op haar plek hangt tijdelijk het nieuw verworven portret van haar nazaat.

De restauratie kan worden uitgevoerd dank zij subsidie van de Vereniging Rembrandt en crowdfunding, waaronder een flinke schenking van een anonieme particulier. Begin 2022 kwam er, ter dekking van de post onvoorzien die benut moest worden, ook nog een bijdrage van Rotary Club Groningen Bel Campo.

Bij de restauratie bleek dat het doek er slechter aan toe was dan gedacht en het retoucheerwerk was daardoor zeer intensief. Het resultaat mag er zijn. Bovendien kwam

tijdens de restauratie de naam van de schilder aan het licht: Hendrick ten Oever. Zijn signatuur werd gevonden in de rand van het doek dat in het verleden op een kleiner raam blijkt gezet. Hendrick ten Oever werd in april 1639 in Zwolle geboren, was daar het grootste deel van zijn leven werkzaam als schilder en overleed aldaar in november 1716. Hij schilderde portretten en landschappen. Er is zelfs een klein boekje uitgegeven in 1957; Hendrick ten Oever, een vergeten Overijssels meester uit de zeventiende eeuw.

Van het restauratieproces is meermaals verlag gedaan via filmpjes die we op onze website hebben geplaatst. Dank Marjan de Visser en Marya Albrecht voor jullie zorgvuldige werkwijze en de fijne manier waarop jullie het werkproces hebben gedeeld met ons en iedereen die interesse had!

Gratia komt bij de opening van het nieuwe seizoen terug naar Verhildersum. Tot zo lang staat ze veilig in het goede klimaat van het atelier.

Gratia voor en na de restauratie

2.3.2 Registratie en digitale ontsluiting van de collectie

Zoals we in ons plan voor 2021 schreven gaan we door met aanvullen van de geregistreerde objecten met foto's, zowel voor de textielcollectie als de landbouwcollectie en de collectie antiek en schilderijen in de borg. Corona ging niet weg, dus we schoten niet veel op. Wel is er subsidie aangevraagd en verkregen – met dank aan het Prins Bernhard Cultuurfonds - voor de aanschaf van betere fotoapparatuur en belichting. Ook is contact gelegd met de fotograaf van het Groninger Museum. Hij komt zodra dat kan lesgeven aan onze vrijwillige fotografen.

Ook is er software aangeschaft waarmee de nieuwe vrijwilligers die zich hebben gemeld foto's die al zijn gemaakt kunnen bewerken.

Nog even de stand van zaken:

Er zijn nu ongeveer 15.000 museumstukken geregistreerd, zo'n 95% van ons bezit.

Maar de fotografie van de objecten gaat nog een hele tijd duren.

In 2019 zijn er ruim 3000 foto's van objecten ingevoerd in Axiell Collections. Daaronder vallen:

- Bijna alle objecten uit de borg en gebruiksvoorwerpen van de collectie Arbeidershuisje ('t Hoeske) in het depot (de Blauwe Doos): 541 foto's.
- De foto's van de Hoedenmaker.

Van de collectie in de borg zijn vooral foto's van de collectie in de kelder en de zolder al gemaakt en verwerkt.

Wanneer de foto's die nu zijn gemaakt zijn verwerkt betekent dit dat er ruim 4000 foto's zullen zijn ingevoerd in Axiell. Er zijn dus nog ongeveer 11.000 foto's te maken.

Meer over dit onderwerp leest u in hoofdstuk 6 Digitalisering doorzetten.

2.3.3 Uitgave boek: Merklappen en hun maaksters groot succes

In 2021 zijn wel alle 75 merklappen die tentoongesteld zijn in de expositie Voortborduren opnieuw gefotografeerd. Dat was nodig omdat we hoge kwaliteit foto's nodig hadden voor de uitgave van het boek: 'Merklappen en hun maaksters'. Dat boek is gemaakt om de informatie die over deze merklappen verzameld is door Jan Pieter de Groot breed bekend te maken en te behouden voor het nageslacht.

Het boek is over de hele wereld verkocht: van Amerika tot Australië, Italië, Duitsland, noem maar op. Zelfs nog voordat het museum open ging, op basis van vermelding op onze website. In 2021 zijn er 150 exemplaren verkocht, een mooi resultaat. Boekhandel Godert Walter uit Groningen verkoopt ze ook en bestelt nog regelmatig enkele exemplaren.

Zie ook Expositie Voortborduren 3.3.

Omslag boek Merklappen en hun maaksters

3 Exposities en activiteiten die herhaalbezoek stimuleren

Met jaarlijks wisselende tentoonstellingen in onze expositieruimtes in het Koetshuis en in de nieuwe schuur van de boerderij interesseren we bezoekers - van 4 tot 100 jaar, van elk ontwikkelingsniveau uit binnen en buitenland - ook voor herhaald bezoek. We tonen telkens andere stukken uit de textiel- en landbouwcollectie en vertellen verhalen vanuit het perspectief van de vroegere bewoners van het landgoed. We zoeken ook naar andere publiekstrekkingen zoals de expositie in 2018 met Ploeg kunstwerken uit particulier bezit. Zo werken we aan een expositie over emigratie van Groningers die elders een beter leven zochten (2021). We gaan lezingen en workshops organiseren rondom de exposities.

Op landgoed Verhildersum kunnen bezoekers niet alleen de geschiedenis van Groningen beleven en ervaren hoe het was om te leven in een gezin van adel, boerenstand of landarbeider. We kijken ook naar de toekomst en naar nieuwe doelgroepen. Onze bijzondere kostuumcollectie kan een inspiratiebron zijn voor modeontwerpers en verdient dus promotie via de opleidingen. En de innovatieve kracht die blijkt uit het agrarische verleden van Groningen is er nog steeds: we tonen ook innovatieve nieuwe ontwikkelingen voor duurzame landbouw en bieden jonge boeren een podium om dat te laten zien.

Acties 2021

- Tentoonstelling 'De onbekende wereld van Henk Melgers, schilder binnen en buiten De Ploeg'. Het is de eerste overzichtstentoonstelling van zijn werk. (Koetshuis)
- Tentoonstelling in de Museumboerderij; 'Voortborduren, van merklap tot canape'.
- Onderzoek samenwerking met leveranciers landbouwmaterieel voor simulatie opstelling in onze boerderij.
- De maandelijkse Streekmarkt organiseren
- Zaaïen, oogsten, ploegen voor een klein publiek
- Workshops rond tentoonstellingen (zie ook cultuureducatie)
- Vleermuisexcursies
- Boottocht vanuit Visserijmuseum Zoutkamp naar Verhildersum (niet zeker)
- Wandeltocht tussen Waddenfun en Verhildersum: 'De schat van Van Starckenborgh', voor gezinnen met kinderen.

3.1 Algemeen

Ten tijde van het schrijven van het meerjarenplan van Verhildersum werkten we aan een expositie over Groningers die zijn vertrokken naar het buitenland vanaf de 19^e eeuw tot nu, bedoeld voor een expositie in de museumboerderij. Maar het bleek heel moeilijk hier materialen voor te vinden die het exposeren waard zijn. We willen niet alleen verhalen vertellen via tekst aan de wand. Bezoekers moeten wel verrast worden met een prachtige gebalanceerde tentoonstelling. Bovendien kunnen we het vele onderzoek dat hiervoor nodig is niet voor elkaar krijgen met onze kleine staf. De expert aan wie we hulp wilden vragen is afgehaakt wegens andere prioriteiten. Voorlopig is dit idee in de ijskast gelegd. Er zijn genoeg andere prachtige verhalen te vertellen, waarvan we zeker weten dat mensen er plezier aan gaan beleven.

Aandacht voor moderne landbouw?

We hebben in 2021 geen onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het tonen van ontwikkelingen in de moderne landbouw. We hoopten dat leveranciers van

landbouwmachines bij ons zouden willen exposeren, maar vanwege Corona was dat niet opportuun het afgelopen jaar.

3.2 Met verve: Henk Melgers

In het Koetshuis was vanaf de opening – pas op 5 juni door Corona – een prachtige selectie van het opvallende en grotendeels onbekende werk van de Groninger kunstenaar Henk Melgers (1899-1973) te zien: *Met Verve*. Henk Melgers kunstenaar binnen en buiten De Ploeg. Nooit eerder is er een solotentoonstelling gewijd aan deze begaafde en sociaal bewogen schilder, die tijdens de hoogtijdagen lid was van Kunstkring De Ploeg. De aanleiding voor de tentoonstelling is dat het werk van Melgers in 2018 tijdens onze expositie *Kleurendrift, het land van De Ploeg* de aandacht trok van het publiek dat de expositie bezocht. Ondanks de grote zeggingskracht van zijn werk is Melgers altijd in de schaduw gebleven van grote namen als Altink, Wiegers en Dijkstra. Het werk is tot nu toe ook nooit systematisch onderzocht. Conservator Arenda Ubbens is daarom in opdracht van Verhildersum door heel Nederland op zoek gegaan naar werk van Henk Melgers. Het is haar gelukt een prachtige, representatieve selectie bijeen te brengen, die eens te meer aantoont hoe bijzonder zijn werk is. De expositie in Verhildersum omvatte schilderijen, grafiek en gouaches. Veel werken zijn nooit eerder in een museum te zien geweest. Uitgeverij De Kleine Uil maakt bij de tentoonstelling een boek: *De onbekende wereld van Henk Melgers*, geschreven door Doeke Sijens die hiervoor uitgebreid onderzoek heeft gedaan naar de kunstenaar.

De officiële opening was een feest voor iedereen. Eindelijk konden we een feestje vieren, al was het op 1,5 meterafstand. Commissaris van Koning René Paas heeft de opening verricht in het bijzijn van de maximaal toegestane 50 gasten.

Afbeelding van bord op het landgoed

Deze expositie is mogelijk gemaakt door: De Provincie Groningen; Prins Bernhard Cultuurfonds, dankzij het Eigenheimer Fonds; Stichting Lieuwe Stienstra Fonds; Jaap Hartenfonds; Stichting Beringer Hazewinkel; Stichting J.B. Scholtenfonds; Gemeente Het Hogeland.

3.3 Expositie Voortborduren, van merklap tot canapé

Het verhaal over de cultuurhistorie van Groningen langs de Waddenkust, maakt Verhildersum voor bezoekers beleefbaar aan de hand van het leven van de adel, de boer en de landarbeider. Ieder jaar tonen we een ander deel uit onze 19e eeuwse textielcollectie bestaande uit Groninger mode en dracht en gebruikslinnen, accessoires zoals hoeden, waaiers en sjaals. Daaronder is ook een grote collectie merklappen, soms zelfs afkomstig uit de 18^e eeuw.

Borduren is tegenwoordig vaak vrijetijdsbesteding en soms kunst. Vroeger was het voor vrouwen noodzakelijk om te leren handwerken. Wasgoed moest op de gezamenlijke bleek immers wel goed herkenbaar zijn. Om deze vaardigheden te leren, borduurden jonge meisjes merklappen. Borduren uit liefhebberij was alleen weggelegd voor vrouwen uit rijke families.

Jan Pieter de Groot achterhaalde met genealogisch onderzoek wie de maaksters van meer dan 70 merklappen waren. De geborduurde motieven vertellen vaak iets over de achtergrond van de maakster. Uit welk gezin kwam ze? Waar woonde ze? Dat geeft een mooi inkijkje in de geschiedenis. Deze merklappen exposeerden we, aangevuld met toegepast borduurwerk uit onze collectie: mooi geborduurd beddengoed, versierde blouses en hemden.

Om een breder publiek aan te spreken, hebben we het werk van vroeger gelinkt aan de moderne borduurkunst van Tjitske Dijkstra. Zij verzamelt tweedehands borduurschilderijen om ze nieuw leven in te blazen. Ze bekleedt er banken mee en maakt er onder andere jassen, jurken en tassen van.

Selectie van de getoonde merklappen en hun maaksters

Expositie Voortborduren gaat online door

Door een bijzondere donatie, is eind 2021 had gewerkt aan de online presentatie van de expositie Voortborduren. Die zal begin 2022 afzijn. Daarmee blijft de collectie zichtbaar, al zijn de merklappen dan weer veilig opgeborgen in het klimaatdepot.

3.4 Exposities oude ambachten en oogst uit de 19^e eeuw

Verhildersum bezit naast de textielcollectie ook een uitgebreide collectie landbouwwerktuigen en gereedschap van oude ambachten uit de 19^e eeuw.

In de boerderij van Verhildersum is altijd een deel te zien van de uitgebreide collectie landbouwwerktuigen en oude ambachten uit de 19e eeuw. In de schuur van de museumboerderij tonen we hoe in de 19e eeuw de oogst werd gedaan. Er staan allerlei werktuigen die gebruikt werden bij de oogst, met filmpjes van landarbeiders in actie. In de grote museumzaal waren werktuigen te zien die werden gebruikt in de stelmakerij: de werkplaats waar wagenwielen werden gemaakt en gerepareerd. En er is een smidse in beeld gebracht met alle voorkomende gereedschappen. Tegen de wand staat een opstelling over houtbewerking.

De smidse in de museumzaal

3.5 Uitzending van RTV Noord en Pop up expositie Ede Staal

Op 1 augustus 2021 werd vanuit Verhildersum de podcast CREDO door RTV Noord afgerond met een [4 uur durende live TV uitzending over Ede](#).

De piano van Ede Staal die al 20 jaar door Verhildersum wordt bewaard, is vanwege deze 4 uur durende TV uitzending uit het depot bij Verhildersum gehaald, gestemd en voor het eerst weer bespeeld. Na de uitzending is een Pop Up expositie ingericht rondom de piano.

Piano, Ede en Verhildersum, foto's, webapp en wandeling in het voetspoor van Ede
De piano staat centraal in de pop up expositie. Daarbij is een fotowand gemaakt met enkele foto's uit de expositie Ode aan Ede die in 2000 plaatsvond bij Verhildersum. Een beeldscherm toont het verhaal over de verbinding tussen Ede Staal en Verhildersum, waarover hij in zingt in enkele van zijn liederen.

Ook is er een thema toegevoegd aan de web-app Verhildersum To Go: 'Ode aan Ede'. Hierin zijn video's van enkele liedjes opgenomen en een wandeling vanuit Verhildersum door het Hogeland waarover Ede zingt. De wandeling 'In de voetsporen van Edzard', gaat namelijk langs de boerderij waar Ede vroeger woonde met zijn gezin en intussen kun je luisteren naar zijn liedjes of de podcast over zijn jeugd. De wandeling eindigt via het Ede Staal pad op het landgoed. Langs dit pad staan 6 borden met gedichten van Ede. Terwijl je wandelt en de gedichten leest kijk je uit over het land dat Ede beschrijft. Dat is beleving!

Ede Staal is een mooie verbinding naar de wens van Verhildersum om meer aandacht te besteden aan de Groninger taal en ruimte te bieden aan Groninger muziekoptredens en poëzie.

3.6 Streekmarkt Verhildersum

De gemeente bestempelde in 2021 de Streekmarkt helaas weer als evenement. Daarom mocht deze aanvankelijk niet doorgaan: door Corona waren alle evenementen verboden. Toch waren de markten vanaf dat ze mochten plaatsvinden weer een succes tot plezier van de bezoekers en de marktlieden.

3.7 Oogsten en ploegen

Het oogsten en zichten van graan– opbinden – en het ploegen vond ook dit jaar weer plaats onder het toezicht van publiek. Op 14 augustus en 9 oktober. Het bewerken van het land wordt gedaan door onze vrijwilligers. Jan Tuma was - wel 30 jaar- de man die hierin centraal stond. Hij zwaait af, maar blijft gelukkig wel adviseur. Dankjewel Jan! Fijn dat Paul Datema het werk voortzet, samen met alle andere vrijwilligers die voor het land zorgen.

Vrijwilligers oogsten het graan

3.8 Onze Lakenvelders en Groninger Blaarkoppen doen het goed

Wat verhildersum zo'n authentiek landgoed maakt is ook de aanwezigheid van onze historische koeienrassen. Dit jaar hebben we de Lakenvelders en de Groninger Blaarkoppen ieder ene eigen weide gegeven. We hebben de hekken rondom de wierde die tegen het dorp Leens aan ligt gereed gemaakt en daarna de Lakenvelders daar laten grazen met hun kalfjes. Een prachtig gezicht, ze zijn nu veel zichtbaarder en iedereen geniet daarvan. Nu de koeien ieder een eigen weide hebben loopt er ook per ras een stier bij, zodat er alleen raszuivere kalfjes geboren worden. Dat we deze koeien kunnen houden is mogelijk door de

onvermoeibare inzet van Ronald de Vries en Eddy van Wijk. Eddy is onze buurman, biologisch akkerbouwer die ook meedenkt over het beheer van de landerijen en de ingewikkelde administratie bij het ministerie voor ons verzorgt. De winterstalling van de koeien wordt verzorgd door de familie Kleefman in Houwerzijl. Zij hadden het druk dit jaar, want toen het eerste kalfje werd geboren op 8 april, stond onverwacht RTV Noord kort na elkaar twee keer op de stoep om een uitzending te maken. Zo kwam Verhildersum dank zij hen weer positief in het nieuws.

[Kijk de uitzending: Blaarkopjes Verhildersum geboren in Houwerzijl](#)

Vleesverkoop

Eind oktober worden de kalfjes geslacht die we niet kunnen houden. Twee dames, Henny Verboom en Ina Kotter, verzorgen ieder jaar de verkoop van het vlees. Alles met elkaar draagt dit eraan bij dat de kosten en baten voor het houden van de koeien een vrijwel neutraal resultaat opleveren. Dank aan allen!

3.9 Workshop borduren met klei

Op 19 augustus verzorgden Tjitske Dijkstra en Trusien Löwenthal in de boerderij van verhildersum de workshop 'Borduren met klei'. Dit in het verlengde van de expositie Voortborduren. De expositie werd bezocht, deelnemers ontvingen uitleg over een digitaal programma dat afbeeldingen omzet in borduurpatronen en maakten met FIMO-klei fraaie geborduurde sierraden.

Hanger gevuld met geborduurde klei

3.10 Vleermuisexcursie altijd een succes

Op 20 augustus vond de jaarlijkse vleermuisexcursie plaats. Leden van de Vleermuiswerkgroep Groningen verzorgen deze. De excursie begint met de vertoning van onze film over de vleermuizen die in en bij de borg wonen. Aansluitend gaan de deelnemers op pad om met detectoren in de hand vleermuizen te spotten op het borgterrein. De excursie is met zo'n 30-40 deelnemers altijd uitverkocht.

3.11 Muziek in het groen bij borgen en kerken

Op zondagmiddag 22 augustus vond bij Verhildersum een uitvoering van Muziek in het groen plaats. Celliste Mathilde van Wijnen en violiste Rhodes Selhorst vertelden een sfeervol muzikaal verhaal op het platteland van Groningen. In twee muzikale routes voerden zij de luisteraar langs borgen met hun prachtige tuinen en schilderachtige middeleeuwse kerkjes. Met wetenswaardige teksten over de locaties waar zij speelden en muziek vanaf de middeleeuwen tot nu van Biber, Telemann, Piston en Piazzolla.

3.12 Lezing over Henk Melgers

Op zondag 29 augustus gaf Doeke Seijens voor een volle zaal in Ons Schathoes een lezing over Henk Melgers. Doeke werkte mee aan de samenstelling van de expositie en schreef het bijbehorende boek.

3.13 Boottocht van Visserijmuseum Zoutkamp naar Verhildersum

Enkele zaterdagen per jaar verzorgen de vrijwilligers van het Visserijmuseum Zoutkamp een boottocht per sloep naar Verhildersum. We wilden dit jaar vaker gaan varen, maar door Corona mochten er maar weinig mensen tegelijk in de boot, zodat het financieel niet uit kon. Volgend jaar nieuwe kansen.

3.14 Speurtocht: De Schat van Van Starckenborgh

In samenwerking met Waddenfun heeft Verhildersum een arrangement ontwikkelt voor gezinnen met kinderen en schoolklassen: De Schat van Van Starckenborgh. Het arrangement is in oktober 2020 gelanceerd door ridder Damian en 16 leerlingen van basisschool De Handpalm. In de praktijk blijkt dat mensen die de tocht willen lopen vergeten van te voren een fiets of kano te reserveren voor de terugweg. Komend jaar willen we kijken of het mogelijk is deze op gezette tijden klaar te zetten en die data te promoten.

3.15 Op bezoek bij de Theetantes

Twee vrijwilligers, Riane Kuzee en Willy de Leeuw, hebben spontaan Theevisite gehouden bij het tuinpriël van Tine Clevering, in de beeldentuin van Verhildersum. Wegens groot succes deden ze dat zelfs twee keer. Kinderen versierden cup cakes en de volwassenen speelden Croquet. En ze dronken thee natuurlijk... Dankjewel Theetantes, wat een leuk initiatief.

De Theetantes ontvangen gasten in juli en september

3.16 Fiori Musicali treedt 2x op in de borgtuin

Fiori Musicali treedt op, de tuin was vol met publiek

Het ensemble Fiori Musicali verzorgde op 12 en 13 augustus twee sfeervolle middagen in de tuin van Borg Verhildersum. Geleed in onze 19^e eeuwse kostuums. Rianne Helmus op blokfluit. Wietse Ouwejan speelde Klavecimbel en Jaap Kok - bariton - zong. Dit festijn kon met 1,5 meter afstand buiten doorgaan. De bezoekers genoten met volle teugen.

3.17 Poppentheater: Het prinsesje met de ezelsoren

Op zondag 18 oktober verzorgden Basz de Jonge en Sarah Schierbeek in de museumboerderij een komische poppentheatervoorstelling voor kinderen: 'Het prinsesje met de ezelsoren'. De acteurs speelden zelf de poppen en werden ondersteund door ietwat gekke dieren uit het grote dierenbos. De voorstelling was uitverkocht.

3.18 Monumentendag, open tuinen estafette, rondleidingen

Vanzelfsprekend deed Verhildersum mee aan landelijk activiteiten zoals de Open Monumentendag en de Open tuinen estafette. Tijdens de monumentendag droegen de borgsuppoosten 19^e eeuwse kleding. Ook bieden we op zulke dagen gratis rondleidingen aan.

3.19 Activiteiten die vanwege Corona niet zijn doorgaan

Borgsuppoost in 19^e eeuwskostuum

- De historische dagen kosten €20.000,- euro, tot nu toe gedekt uit entree. Maar dit jaar durven we het risico niet aan. We hebben minimaal 3000 - 4000 bezoekers nodig.
- Concerten in de borg en Gronings talige bands, poëzie activiteiten deden we niet of zeer beperkt.
- Topstukken op reis
- Culturele Stammpot in Ons Schathoes.
We hadden een programma bedacht om eens per maand op in de wintermaanden een Culturele Stammpot te organiseren in Ons Schathoes. Met optredens van Groningstalige artiesten, zowel met muziek als poëzie. Het eerste optreden ging niet door vanwege ziekte van de artiest. De flyers waren al gedrukt en de werving gestart. Daarna werd alle horeca gesloten vanwege Corona. Volgend jaar gaan we in de herkansing!

Dit feest ging niet door

4 Jongeren en cultuureducatie

Om ook jongeren te boeien willen we meer doen met interactieve middelen, zoals simulators van moderne landbouwwerktuigen en laten zien en ervaren hoe bijvoorbeeld drones worden ingezet in de landbouw. Millennials met jonge kinderen genieten als de kinderen zich vermaken. We bieden al een digitaal ondersteunde ontdekkingstocht door de borg en over het landgoed voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar. En we hebben samen met Waddenfun een wandeltocht over de landerijen en langs wierden ontwikkeld die geschikt is voor alle leeftijden, zakelijke groepen en families. De dierenweide met natuurbelevingsgebied is voor mensen met kinderen een laagdrempelige opstap naar het museumlandgoed. We promoten ons aanbod voor cultuureducatie sterker onder basisscholen, door samen te werken met organisaties zoals Erfgoedpartners en K&C en we zetten onze samenwerking met middelbaar en hoger onderwijs voort.

Acties 2021

- We leggen contact met MBO onderwijs in de regio en met VRIJDAG voor ontwikkeling van een voor jongeren aansprekend aanbod rondom de tentoonstellingen.
- De ontdekkingsroute 'De schat van Van Starckenborgh' promoten we onder basisscholen in de regio. Net als de rondleiding door 'onze keukenmeid Marie'. Beide zijn geschikt voor klassen.
- De schatzoektocht is ook geschikt voor families. Dus zetten we hier extra promotie op via Google ads met als zoekwoorden verjaardagsfeest, kinderfeest en kinderactiviteit.
- De interactieve rondleiding voor kinderen tot 12 jaar 'Het Verhildersum mysterie' bieden we kosteloos aan voor kinderen die het landgoed bezoeken met hun ouders.
- Met de aanleg van de dierenweide en de ontdekkingsroute over het landgoed verwachten we ook een slag te maken waarmee het landgoed veel aantrekkelijker wordt om te bezoeken als gezin.

4.1.1 Resultaat cultuureducatie 2021

De samenwerking met meer scholen is in 2021 niet van de grond gekomen. We hebben nauwelijks contacten gelegd, maar daar is uiteindelijk geen actie uit voortgekomen. Mede door Corona, de scholen hadden hun handen met inspelen op de wisselende coronaregels en moesten deels de scholen sluiten. Van excursies was nauwelijks sprake. Dus het promoten van onze speurtocht/ ontdekkingsroute 'De Schat van Van Starckenborgh' had weinig zin. We zijn gestopt met het aanbieden van 'het Verhildersum Mysterie'. De tocht duurt voor veel kinderen te lang en dus maken ze hem niet af. Bovendien is de computerprogrammatuur gevoelig voor storingen en verouderd.

We hebben, gekleed in kostuums, kinderen van groep 1 van de Nautilus school uit Zuidhorn ontvangen. Dat was erg leuk, de kinderen waren super enthousiast.

Onze belevingsroute over het landgoed is afgemaakt en van start gegaan in 2021. Inclusief leuke opdrachten voor kinderen. De Speelweide heeft vertraging opgelopen, maar dat maken we in 2022 helemaal goed.

Hiernaast merken we dat we te weinig menskracht en expertise in ons team hebben op het gebied van cultuureducatie. We overwegen hiervoor volgend jaar externe hulp in te roepen.

5 Toegankelijkheid verder verbeteren

De fysieke toegankelijkheid is in 2019-2020 sterk verbeterd door de paden te verbreden, bruggen te vervangen en golfkarretjes te laten rijden voor bezoekers die slecht ter been zijn. In de periode 2021-2028 willen we de parkeerplaats vergroten en beter toegankelijk maken via een andere route dan de eeuwenoude oprijlaan. Aan de trappen in de borg kunnen we vanwege de museale staat geen aanpassing doen. Om alle mensen toch te laten kijken, ook op zolder en in de kelder, willen we een digitale tour ontwikkelen. De film is ook geschikt voor een online tour in je eigen luie stoel. Voor dit soort projecten werven we fondsen op projectniveau.

Acties 2021

- We hebben subsidie ontvangen van het PB Cultuurfonds voor het ontwikkelen van een IziTravel rondleiding onder de naam 'Verhildersum To Go!'. Hiermee kan iedereen in de borg kijken, ook boven. En er zijn filmpjes over de tuin. Het werk aan 'Verhildersum To Go!' is in 2020 gestart en maken we af in 2021.

▪ *Bij onze digitale presentaties willen we ook oplossingen bieden voor slechtzienden. Mogelijk zijn in het terrein ook markeringspunten nodig voor slechtzienden, we bekijken of we die nu kunnen meenemen of dat er aparte financiering nodig is.*

5.1 Verhildersum To Go! Welkom in de borg is gelanceerd

Dank zij subsidie van het PB Cultuurfonds hebben we inderdaad in digitale rondleiding in de borg kunnen maken. Deze is toegevoegd aan de webapp 'Verhildersum To Go!', waarin ook de belevingsroute over het landgoed is opgenomen.

Nu kan iedereen in de borg kijken, ook boven en in de kelder. Ook als je de trap niet kunt bewandelen. In de borg staat per kamer een bordje met QR-code waarmee de bezoeker uitleg krijgt over hetgeen er te zien is. Compleet met filmpjes. De informatie wordt ook voorgelezen, zodat slechtzienden er ook van kunnen genieten en is beschikbaar in Nederlands, Duits, Engels en Frans. (zie ook 1.2.1)

Markeringspunten voor slechtzienden gaan we niet aanleggen op het terrein, omdat steeds meer mensen met minder gezichtsvermogen gebruik maken van GPS- ondersteuning bij het vinden van de weg.

6 Digitalisering doorzetten

Digitalisering van de collecties heeft onze voortdurende aandacht. Onze visie is dat we zoveel mogelijk informatie over onze collecties moeten verspreiden via websites en sociale media, om interesse te wekken, kennis te verspreiden, het verhaal van Groningen te vertellen.

Daarmee werven we ook bezoekers die ons landgoed en het specifieke verhaal van Groningen willen zien en beleven. Digitalisering is daartoe noodzakelijk.

Samen met Openluchtmuseum Het Hoogeland, het Visserijmuseum Zoutkamp en de Bibliotheek Leens, hebben we bijvoorbeeld de website www.onze-spullen.nl ontwikkeld waarmee we online belangrijke stukken uit de collectie tonen met bijbehorende verhalen in beeld en of geluid. De website is voorzien van een koppeling met Adlib/Axiell, waarin onze museumstukken geregistreerd zijn. Samen met Openluchtmuseum Het Hoogeland hebben we in 2019-2020 bovendien een route ontwikkeld waarbij plekken in de regio zijn verbonden aan museumstukken die bij ons te vinden zijn. Rondreizend in de provincie worden mensen - ook in het Engels en Duits - vanuit de route-app gestimuleerd onze musea te bezoeken.

We leveren ook museumstukken met verhalen, foto en film voor De verhalen van Groningen – voor zover die website blijft bestaan - en de Collectie Groningen.

Onze eigen website vullen we voortdurend met filmpjes en foto's over belangrijke museumstukken en de geschiedenis van het landgoed. De website is in Nederlands, Duits en Engels om internationale bezoekers te trekken.

Acties 2021

- We werken aan een Chinese vertaling van een aantal pagina's op onze website, om na Corona ook Chinese gasten te interesseren. Giethoorn is overvol en Verhildersum is een mooie uitwijkplaats.
- De fietsroute die we maakten met Openluchtmuseum Het Hoogeland en Staatsbosbeheer wordt gelanceerd in het voorjaar van 2021 en gepromoot: 'Schatkaart van het Waddenland'.
- In de expositie 'Voortborduren' tonen we 75 merklappen uit onze collectie. Merklappen met een verhaal, omdat in 2020 de maaksters van deze merklappen zijn gevonden op basis van genealogisch onderzoek. De initialen en jaartallen vormden de aanknopingspunten. Er komt niet alleen een boekje uit over de merklappen en maaksters. We plaatsen alle merklappen op onze website, met uitleg over de symbolen en het verhaal van de maaksters. Door de merklappen een gezicht en verhaal te geven spreken ze een breder publiek aan. We vertalen de websitepagina's ook naar het Duits en het Engels, waarmee we onze collectie internationaal ontsluiten. Dit werkt goed. Zo hebben we door publicaties op onze website momenteel contact met een expert in Norwich (UK) over de mogelijke herkomst van de stof van een 19^e-eeuws herenjasje uit de expositie van 2020. Het werd herkend in Engeland.

6.1 Acties rond digitalisering in 2021

Rond de digitalisering van de collectie is het jaarplan grotendeels uitgevoerd:

- Er zijn enkele pagina's op onze website vertaald in het Chinees. Alleen het menu van niet vertaalde pagina's is nog wel zichtbaar en daar moet iets aan gedaan worden. Omdat door Corona toch geen bezoekers uit China te verwachten waren, hebben we hieraan geen prioriteit gegeven.
- De fietsroute die we maakten met Openluchtmuseum Het Hoogeland en Staatsbosbeheer is afgemaakt en te vinden in de Apple store en Google play: 'Schatkaart van het Waddenland'. Een feestelijke lancering is er niet van gekomen. Ook moet de route nog gepromoot worden via de website van het Routebureau. Wel is een boekje gedrukt dat in het voorjaar van 2022 wordt verspreid over alle toeristische informatiepunten in Groningen.
- In de expositie 'Voortborduren' toonden we 75 merklappen uit onze collectie. Merklappen met een verhaal, omdat in 2020 de maaksters van deze merklappen zijn gevonden op basis van genealogisch onderzoek. De initialen en jaartallen vormden de aanknopingspunten. Er kwam niet alleen een boek uit over de merklappen en maaksters. De pdf van het boek is in drie talen te downloaden: Nederlands, Duits en Engels. Zo ontsluiten we onze collectie internationaal. Er is sinds november hard gewerkt aan het online plaatsen van de hele expositie Voortborduren via 360 graden fotografie. Hiermee kan op iedere merklap worden ingezoomd. Daarmee zijn de merklappen van zó dichtbij te bekijken als nooit te voren. Per merklap wordt het verhaal erbij getoond. De site is ook vertaald in het Engels en gaat begin 2022 online. Zie ook hoofdstuk 2.3.
-
-

Voorzijde bokje bij nieuwe fietsroutes: Schatkaart van het Waddenland

7 Samenwerken en krachten bundelen

In 2019 is het archief van de historische kring De Marne ondergebracht in de Boerderij en is de onderlinge samenwerking versterkt. We gaan hiermee door in de komende jaren en organiseren onder meer gezamenlijk lezingen.

We verwachten via de bekendheid van Nationaal Park Lauwersmeer en Unesco Wereld Erfgoed Waddenzee extra – ook internationale – bezoekers te trekken. In dat kader is ook de samenwerking met andere cultuur- en toeristische ondernemers belangrijk: we bieden met elkaar bijzondere dagjes uit waarin natuur, cultuur en kunst met elkaar verbonden worden. Steeds meer worden ook toeristische ondernemers in de regio stakeholders, omdat wij een van de grootste publiekstrekkers zijn en we met onze marketingkracht (Google Grants) via onze website bezoekers kunnen verwijzen naar ondernemers in de buurt, of de bustour van The Grone kunnen promoten waarmee meer mensen vanuit de stad naar het Ommeland op ontdekkingsreis kunnen gaan. Samenwerking met Visit Wadden, Stichting Waddenpromotie, Marketing Groningen is ook essentieel hierin.

Een ding is zeker, Verhildersum is een museum met een uitgebreid netwerk dat zich altijd inzet voor het gezamenlijke belang: Groningen sterk profileren als een gebied dusdanig rijk aan natuur, cultuur, zichtbare en beleefbare historie, dat het een bezoek meer dan waard maakt.

Acties 2021

- We realiseren een beter zichtbare en toegankelijke plek voor Historische Vereniging De Marne in de Boerderij. We zorgen dat het archief zichtbaar en toegankelijk is vanuit het museumcafé. Er komt bovendien in het café een beeldscherm waarop archieffilms vertoond worden en een leestafel. Zo hopen we extra aanloop te krijgen vanuit de omgeving. Het museumcafé wordt zo ook meer een ontmoetingsplek voor mensen uit de omgeving die geïnteresseerd zijn in de historie van De Marne.
- We nemen het initiatief om te onderzoeken of we in de marketing onze krachten kunnen bundelen met Museum Het Hoogeland, Menkemaborg, Museum Wierdenland, het Visserijmuseum Zoutkamp en Klooster Aduard. Samen zijn wij musea Waddenland en vertellen we het verhaal van Groningen langs de Waddenkust. Het zou mooi zijn als we in 2021 ons al gezamenlijk kunnen presenteren om zo bezoekers te stimuleren alle musea te bezoeken om zo het verhaal van het Waddenland compleet te ervaren.
- We dragen bij aan beleidsontwikkeling voor het stimuleren van de Vrijtijdseconomie van de provincie Groningen. Onder meer door de actie in het punt hiervoor genoemd.
- We onderzoeken samenwerking met het Noorderpoortcollege afdeling horeca om stageplaatsen te bieden in ons restaurant.
- We werken samen met AOC Terra voor het onderhoud van het groen.
- We werken samen met de Stichting Hinszorgel Leens. Zo verkopen wij online entreekaarten voor de concerten van de stichting en we organiseren ook samen concerten.

7.1 Historische Vereniging De Marne heeft een nieuw onderkomen

We realiseerden een beter zichtbare en toegankelijke plek voor Historische Vereniging De Marne in de Boerderij. Het archief is nu zichtbaar en toegankelijk vanuit het museumcafé. Door Corona kam het er niet van, maar het is de bedoeling dat het museumcafé zo ook meer een ontmoetingsplek wordt voor mensen uit de omgeving die geïnteresseerd zijn in de historie van De Marne. Er komt nog een tv-scherm waarop historische beeldmateriaal vertoond kan worden.

Het werd een stevige verbouwing, waar onze voorzitter Albert Rodenboog aan werkte, samen met zijn vrienden Jan van Duinen en Bé Wiertsema. Kortom: er is weer een project gerealiseerd door vrijwilligers, met dank aan deze heren.

Het archief is gebouwd op de plaats van de opslagruimte van Verhildersum, waarvoor een nieuwe plek op de zolder gerealiseerd is.

7.2 Samenwerkingsverband Groninger Waddensea opgericht

Verhildersum heeft contact gelegd met Museum Het Hoogeland, Menkemaborg, Museum Wierdenland, het Visserijmuseum Zoutkamp en Klooster Sint Bernardushof in Aduard om te onderzoeken of we in de marketing onze krachten kunnen bundelen. Dat is gelukt. Deze zes musea werken nu samen onder de noemer 'Groninger Waddensea'. De musea vertellen samen over 3000 jaar leven en werken aan de Groninger Waddenkust en profileren zich daarmee.

Deze samenwerking is super snel op gang gebracht, door te beginnen met het bundelen van de advertenties die de deelnemers ieder voor zich al plaatsten. En op ieders website is een pagina gemaakt over de Waddensea waarop we naar elkaars websites verwijzen met linkjes.

Daarna is een marketingplan geschreven waarvoor de Provincie Groningen en de gemeenten Het Hoogeland en Westerkwartier de financiering leverden voor twee jaar. Vlak voor de zomervakantie begon de landelijke campagne met STER tv-spots, een spot op radio NPO 1 en 4, het hele seizoen spots op Radio Noord en een straatlantaarn billboard campagne door de hele provincie Groningen. Om in deze campagne naar een enkele website te kunnen verwijzen is een landingspagina gemaakt op een nieuwe website: www.waddensea.nl.

Het resultaat mag er zijn, alle deelnemende musea zagen hun bezoekers stijgen tot ongeveer of beter dan in 2019, voor Corona. Dus ondanks de late start in juni.

Bijzonder was ook, dat we allemaal van bezoekers en kennissen positieve reacties ontvingen op de campagne: men is trots dat Groningen in de landelijke reclames aan bod komt! Zo draagt onze campagne dus ook bij aan trots op de eigen provincie.

Er zijn al plannen in de maak om volgend jaar de bezoekers nog beter naar elkaar door te verwijzen onder het motto: bezoek ons allemaal, dan beleeft u het hele verhaal [van 3000 jaar leven langs de Waddenkust]. Het leuke is dat we niet alleen onze marketingkracht bundelen, maar ook op andere punten elkaar helpen en adviseren. De samenwerking geeft ons allemaal kracht en inspiratie. Andere musea volgen deze ontwikkeling en hebben interesse in de manier waarop we dit realiseerden, met het idee ook zoiets te doen. We staan iedereen die meer wil weten graag te woord.

Straatposter Groninger Waddenmusea

Samen adverteren op1 pagina

7.2.1 Samen op zoek naar geld voor onderhoud

De samenwerking met de Groninger Waddenmusea gaat nog verder. We hebben met de 4 musea in gemeenten Het Hogeland ook het plan om samen budget te gaan zoeken voor het aanpakken van achterstallig onderhoud van het groen, de panden en de energietransitie; het isoleren van panden, duurzame verwarming en mogelijk zelf energie opwekken. Op die manier willen we klaar zijn voor de toekomst, de exploitatiekosten verlagen en samen bijdragen aan de versterking van het toerisme in de regio. Daarover zijn we ook in gesprek met de gemeente. In december hebben we een aanvraag ingediend voor een kwartiermaker. Die is begin 2022 gehonoreerd. We proberen ook de musea uit het Westerkwartier te laten aansluiten. Daarvoor is nog steun nodig van de gemeente Westerkwartier.

7.3 Bijdragen aan ontwikkeling van de vrijetijdseconomie

We dragen bij aan beleidsontwikkeling voor het stimuleren van de Vrijetijdseconomie van de provincie Groningen. Onder meer door de actie in het punt hiervoor genoemd. Ook door deelname aan gesprekken en het beantwoorden van schriftelijke vragen die de provincie hierover stelde.

7.4 Samenwerken met scholen

We hebben dit jaar contact gelegd met het Noorderpoortcollege afdeling horeca om stageplaatsen te bieden in ons restaurant. Er was wel interesse, maar door de bijzondere situatie is het er niet van gekomen.

Ook AOC Terra is dit jaar niet aan het werk geweest op Verhildersum voor het onderhoud van het groen.

7.5 Samenwerking met de Stichting Hinszorgel Leens

Vorig jaar verkocht Verhildersum online entreekaarten voor de concerten van de Stichting Hinszorgel Leens. Inmiddels heeft de stichting dit zelf ook voor elkaar. Door Corona hebben we

dit jaar samen geen concerten georganiseerd, maar dat hopen we volgend jaar wel weer te kunnen doen.

7.6 Tentoonstelling ODE in het Noordelijk Scheepvaartmuseum

Verhildersum deed mee aan de tentoonstelling ODE in het Scheepvaartmuseum in Groningen. Wij stuurden een miniatuur in van ons topstuk: het grootste familieportret van Nederland.

8 Verhildersum als cultureel erfgoed verankeren in de samenleving

We verankeren Verhildersum als cultureel erfgoed sterk in de samenleving en dragen bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, zoals participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en statushouders afkomstig uit andere landen door een steunpunt te zijn in samenwerking met Werkplein Ability en Werk op Maat. We bieden ruim 200 vrijwilligers de kans om van betekenis te zijn, bieden daarnaast werkervaringsplaatsen en stageplaatsen en hebben mentoren opgeleid om deze mensen te begeleiden.

Daarnaast bieden de partners steun met taallessen, schuldhulpverlening en coaching in door ons beschikbaar gestelde ruimte op het landgoed. Het resultaat is dat bewoners in de regio De Marne nu dicht bij huis kunnen inburgeren, de kans op werk kunnen vergroten en ondersteuning kunnen krijgen. Dat is belangrijk omdat het openbaar vervoer naar Uithuizen te slecht is om op 1 dag heen en weer te reizen.

Verhildersum wil een laagdrempelige ontmoetingsplek zijn voor mensen uit de omgeving. Dat is mede mogelijk omdat we het Schathoes nu zelf exploiteren. Het prijsniveau is laagdrempeliger gemaakt. In dat kader onderzoeken we de mogelijkheid Ons Schathoes een dorpshuisfunctie te geven. Samenwerking met een ander domein, dat van de ouderenzorg, ligt nu ook binnen bereik. We kunnen bewoners uit zorgcentra in de omgeving een middag uit bieden met museumbezoek gekoppeld aan activiteiten en lekker eten in Ons Schathoes.

Acties

Ook in 2021 gaan we door met zoeken naar mogelijkheden om onze plek in de samenleving te versterken.

- We hebben het participatieproject dat we samen met Werk Op Maat hebben ontwikkeld ingediend bij Toukomst. Ook het plan 'Ons Schathoes als dorpshuis' is ingediend bij Toukomst.
- We gaan na of deze projecten ook in aanmerking komen voor steun vanuit het NPG gemeente fonds 'Kop op het Hogeland'.

8.1 Een kwestie van lange adem

Verhildersum is sterk verankerd in de samenleving, getuige onze vele vrijwilligers en de grote groep Vrienden van Verhildersum.

Voor het verder brengen van het participatieproject dat we ontwikkelen in samenwerking met Werk op Maat hebben we diverse gesprekken gevoerd met partijen die van belang zijn, zoals met:

- Ernst Ottens, inzake de verbinding met het project Vakland;
- Marcel van Leeuwen, Mensenwerk organisatie maatschappelijk ondersteuning;
- Het bestuur van Ondernemersvereniging Hogeland West;
- De Vereniging dorpsbelangen Leens.

Iedereen is enthousiast, maar het aanpassen en geschikt maken van het plan voor indiening bij het NPG is een klus. Bovendien missen we een goede partner bij de Gemeente Het Hogeland. Aanvankelijk lag het initiatief juist bij de gemeente, maar doorwisselingen van personeel hebben we nu geen contactpersoon meer. Het is een kwestie van lange adem. We laten het plan nog niet los.

Ook bij Toukomst gaat het niet snel. En het idee om van Ons Schathoes een dorps huis te maken laten we waarschijnlijk varen. Het gaat goed met het nieuwe team in Ons Schathoes en we moeten niet teveel hooi op onze vork nemen. Eerst zorgen dat de basis in orde is.

8.2 Blijft Werk op Maat bij Verhildersum?

Werk op Maat is al jaren actief bij Verhildersum, iedere woensdag komt Karel Nanninga met zijn pupillen naar Verhildersum. Het team verzorgde lange tijd de tuin van de Boerderij, snoeit wilgen, helpt mee met verwijderen van het opschot in de singels en doet allerlei welkome hand en spandiensten.

Ooit is dit als een proef gestart, we zijn er inmiddels aan gewend. Maar niets is vanzelfsprekend. Ook Werk op Maat moet geld verdienen.

Op het moment het team bij Verhildersum werkt, kunnen de deelnemers geen werk doen voor de Klussendienst. En daarmee verdienen ze geld. Willen we Werk op Maat bij Verhildersum houden, dan moet er budget gevonden worden. Een nieuwe uitdaging die we in 2022 hopen op te lossen.

Er waren in 2021 slechts enkele cliënten die meedoen vanwege inburgering in Nederland. Ook stageplaatsen voor inburgeraars werden niet gevraagd.

9 Bezoekcijfers 2021

In 2021 telde Museum Borg Verhildersum inclusief bezoekers van de Streekmarkt en de tuin 24.975 bezoekers. Bezoekers die restaurant Ons Schathoes bezoeken zijn daarbij niet apart meegeteld.

Voor het Museum van Verhildersum telden we 8.864 bezoekers. In 2020 waren het er 7.536. Van deze bezoekers die een kaartje kochten waren er 281 kinderen tot 12 jaar en 222 jongeren van 12 tot 18 jaar. Daarnaast bezochten 4209 personen de Streekmarkt en zo'n 10.950 mensen bezochten de tuin. De tuin was populair tijdens de sluiting van het museum en ook daarna nog, we telden daar opnieuw meer bezoekers ten opzichte van vorig jaar. Doordat het historisch festival ook dit jaar niet plaatsvond zijn er door dat een ontbrekende topevenement zeker 3000 entreekaarten minder verkocht. Desondanks hebben we een goed jaar. Bijna net zo goed als 2019 toen het historisch festival nog wel plaatsvond.

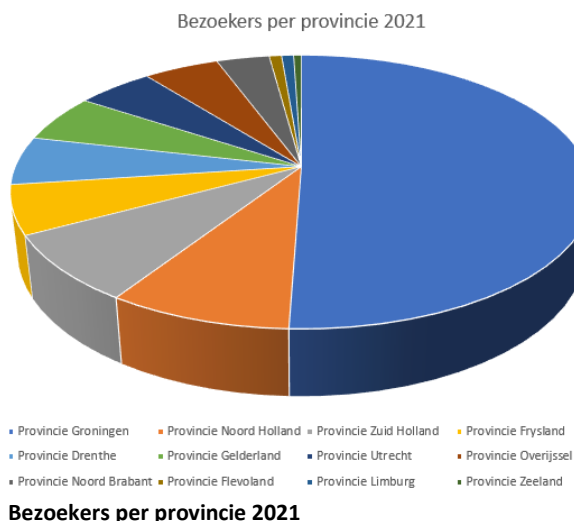
Opmerking: Het hier vermelde bezoekersaantal van 2020 is overigens hoger dan vermeld in het jaarverslag 2020, doordat achteraf is gebleken dat de via de website verkochte tickets niet vanzelf worden meegeteld door het kassasysteem. In 2020 is een nieuw online ticketverkoopsysteem ingevoerd, omdat vooraf reserveren vanwege Corona verplicht werd.

9.1 Resultaat campagnes en vakantie in eigen land

Wij verklaren de toename van het aantal bezoekers doordat veel Nederlanders vanwege Corona in eigen land op vakantie gingen. Ook vorig jaar bleek al dat veel mensen voor het eerst naar Groningen kwamen en heel verbaasd waren over de schoonheid van het landschap en de rijke cultuurhistorie. Wij hebben daarop ingespeeld met landelijke en regionale PR-campagnes, we dachten: 'nu moeten we onze kans grijpen'. Dat deden we zelf met een campagne rondom onze eigen exposities en samen met de Groninger Waddemusea.

9.1.1 Herkomst van bezoekers

De herkomst van bezoekers uit Nederland kunnen we zien aan de hand van gasten die hun postcode doorgeven. Dat deden dit jaar 4505 mensen. De meeste mensen komen uit Groningen, Noord Holland, Zuid Holland en Friesland.

10 Communicatie en PR

Landgoed Verhildersum heeft in 2021 de communicatie extra kracht bijgezet met alle middelen die ter beschikking staan.

De doelgroepen waarop we ons richten zijn:

- Basisscholen, lager en middelbaar beroepsonderwijs (cultuureducatie, leerervaring);
- Gezinnen met kinderen;
- Volwassenen in heel Nederland en in het bijzonder in de regio;
- Toeristen die Engels of Duits spreken en lezen (online werving);
- Toeristen uit China (Chinese webpagina's).
-
- En natuurlijk onze stakeholders zoals:
- Vrienden van Verhildersum (bijna 900 donateurs);
- Onze vrijwilligers (200);
- Abonnees van onze Nieuwsbrief (1385).

10.1 Landelijke en regionale PR-campagnes

Voor de beide grote exposities die we dit jaar realiseerden zijn we erin geslaagd extra subsidie te vinden, waardoor we voor het eerst landelijk en regionaal reclame konden maken:

- STER radiospots van 15 seconden, uitgezonden op radio 1 en 4 aan het begin van de zomervakantie. Zowel de expositie Met Verve, Henk Melgers als de expositie Voortborduren werden hiermee aangeprezen.
- RTV Noord, dezelfde radiospot als landelijk werd gebruikt, vanaf de vakantie tot aan het einde van het seizoen.
- Straatreclame in de een groot deel van de provincie, met de expositie Melgers.

Daarnaast maakten we reclame via de Groninger Waddenmusea met een STER TV spot, een radiospot landelijk en regionaal en stratreclame de in de regio.

We ontvingen heel veel positieve reacties. Vooral de landelijke reclame maakt dat bezoekers en ook onze vrijwilligers trots op Verhildersum zijn. Een bijzonder bijeffect op het werven van bezoekers.

Straat reclame in Groningen Stad

10.2 Drukwerk

Online-communicatie vormt de pijler waarop we drijven: onze website en sociale media. Het drukwerk dat we uitgeven beperkt zich tot het hoogst noodzakelijke: posters en flyers voor de exposities en de Streekmarkt

De verspreiding van het promotiemateriaal is goed gestroomlijnd; folders, flyers en affiches werden en worden elk seizoen verspreid onder campings, hotels en andere accommodaties.

10.3 Website

Onze website strekt jaar na jaar meer bezoekers. In 2021 heeft de groei doorgezet naar 110.238 bezoeken. In 2020 hadden we al een enorme sprong gemaakt naar 91.236 sessies tegen 37.119 sessies in 2019. Dat is te verklaren uit het feit dat we online adverteren met subsidie van Google. Bovendien kreeg het website bezoek in 2020 een enorme boost, doordat we tijdens de eerste Coronagolf als een van de eerste musea in Nederland online open gingen en elke week een filmpje plaatsten. Het verheugt ons te zien dat de groei niet tijdelijk was, mede door onze advertenties houden we het bezoek hoog. En natuurlijk door de aantrekkelijke en informatieve inhoud op onze website.

10.3.1 Google Grants

We hebben ook in 2021 bij Google subsidie aangevraagd en gekregen om intensief te kunnen adverteren. Sinds juni 2019 besteden we op die manier 10.000 dollar per maand aan gratis budget. De advertenties worden gemaakt en beheerd door een professioneel bureau. Dat kost ons wel €3000,- per jaar, maar betaalt zich terug in sterkere PR voor onszelf en andere initiatieven die op onze website aandacht krijgen; zoals fietsroutes in de omgeving, verblijfsaccommodaties in de regio en ons samenwerkingsverband met de Groninger Waddenseum. Verhildersum maakt zo met concrete acties duidelijk dat het belangrijk is om in samenwerking met andere musea en verblijfsaccommodaties de gasten langer te vermaken in deze regio.

10.4 Digitale nieuwsbrief

Minimaal 1x per maand, tijdens het openingsseizoen eens per 14 dagen, verspreiden we een digitale nieuwsbrief. Het aantal abonnees dat in 2020 fors steeg is sindsdien vrijwel gelijk gebleven: 1385. De Vrienden van Verhildersum ontvangen nu ook de nieuwsbrief. Hierin kondigen we evenementen aan, doen we verslag van activiteiten en we besteden aandacht aan het werk van onze vrijwilligers. Vrienden die geen e-mail hebben ontvangen altijd belangrijk nieuws zoals de uitnodiging voor een opening en af en toe een samenvatting van overig nieuws in print en per post verzonden.

10.5 Sociale media

Inzet van sociale media zoals Facebook, Instagram, Twitter en LinkedIn zijn bijzonder belangrijk voor Verhildersum. Deze sociale media worden niet alleen ingezet om bezoekers te trekken of bezoek aan onze website te genereren. Wij zetten deze platforms ook in om een dialoog met de bezoekers aan te gaan en hen te tippen over de verschillende evenementen op Verhildersum.

10.6 Bewegwijzering

De bewegwijzering naar het Landgoed is sinds 2018 uitgebreid en deze werkt goed en blijft zo. De bewegwijzering staat op de belangrijkste aanrijroutes:

- Op de N361 bij de rotonde net buiten Winsum (Ranum);
- op de N355 bij de afslag naar Aduard;
- vanuit Zoutkamp is er verwijzing naar het Landgoed;
- dichterbij op de N361 bij de afslag Leens na Wehe Den Hoorn vanuit de richting Winsum en vanuit de richting Lauwersoog.

10.7 Persberichten

Free publicity verwerven is iets waarop Verhildersum continu inzet door voor evenementen en rondom bijzondere gebeurtenissen persberichten te versturen.

Hierdoor is het museum veelvuldig in de media verschenen met foto's en artikelen over tentoonstellingen, activiteiten en evenementen.

10.8 Advertenties

Verhildersum adverteert beperkt, maar wel doelgroepgericht om exposities en activiteiten onder de aandacht te brengen. Zo zijn we regelmatig met een advertentie te zien in Dasjagoud, soms in de Ommelander Courant. Ieder jaar wordt een advertentie en informatie geplaatst in Museummagazine (een uitgave van Erfgoedpartners), in het Waddenland magazine, in uitgaves van Marketing Groningen, in diverse recreatiebladen in Noord Nederland en op de website van Van Plan. Steeds meer bundelen we ons budget met dat van de andere Waddenmusea en plaatsen we een gezamenlijke uiting.

11 Personeel en Organisatie

Landgoed Verhildersum heeft in 2021 gewerkt met een stafteam met 2,3 fte:

- 0,83 fte beheerder
- 0,41 fte communicatie, exposities en collectiebeheer
- 0,41 fte administratie en coördinatie vrijwilligers
- 0,66 fte directie

Er is sprake van een relatief kleine professionele staf die alle voorkomende werkzaamheden op het landgoed moet behappen met hulp van vrijwilligers. Dit betekent dat de organisatie kwetsbaar is en de mogelijkheden om naast een groot en veel extra werk vergend project als 'Vooruit naar het Verleden' nieuwe initiatieven te ontwikkelen beperkt is. Gelukkig is het grote project in 2022 klaar. Ontwikkelingen die plotseling aanpassingen vergen, zoals Corona ook dit jaar weer deed, hebben een grote impact op het kleine team.

11.1 De organisatie professionaliseren

Eind 2021 werd bekend dat de beheerder zijn tijdelijke contract niet verlengt en dus per 1 januari 2022 vertrekt. Het is wel spijtig dat er veel energie is gestoken in het inwerken van de nieuwe beheerder, terwijl deze met zijn hier verworven kennis weer vertrekt.

We waren van plan de PR functie in het team te versterken, de coördinatie van de registratie van museumstukken in te vullen en de ontwikkeling van exposities te beleggen bij iemand die daartoe projectplannen kan schrijven en de aanvraag van subsidies kan organiseren. We hebben in januari iemand aangesteld voor de communicatie en de exposities. De medewerker die dit onder meer in haar pakket had is een jaar ziek geweest en per 1 maart uit dienst gegaan. Op dit moment zijn er, buiten de directeur, geen mensen in dienst met een vaste aanstelling. Dat biedt de kans om de inrichting van de organisatie onder de loep te nemen en taken indien wenselijk te herschikken. Onze wens om cultuureducatie sterker te ontwikkelen bij Verhildersum is daarbij ook een aandachtspunt.

11.2 Vrijwilligers

Zo'n 120 vrijwilligers zorgden er in de openingsperiode voor dat Landgoed Verhildersum open is voor publiek. Daarnaast zijn er vrijwilligers die onderhoudswerk verrichten, de textielcollectie beheren, de administratie voor de Vrienden (donateurs) doen en zorgen voor de koeien, de collectie digitaliseren en fotograferen, ga zo maar door. Kortom, vrijwilligers zijn onmisbaar en zij weten zich ook gewaardeerd bij Verhildersum.

Op grond van een in 2020 gehouden enquête wilden we meer ontmoeting tussen vrijwilligers organiseren en bijvoorbeeld startbijeenkomsten houden bij het begin van het seizoen. Maar door Corona kon dat allemaal niet, we hoorden ook pas heel kort tevoren dat we begin juni open mochten. Kortom, dit jaar liep alles anders dan gepland.

11.2.1 Corona: veel impact op vrijwilligers

Corona had ook veel impact op het werk van de vrijwilligers. Hele periodes konden zij niet samen komen om aan hun projecten te werken. En toen we in juni open mochten kwam het daarna veelvuldig voor dat iemand die dienst deed plotseling in quarantaine moest of kort

voor een dienst afbelde. Dat vergde veel van de flexibiliteit van de ander baliemedewerkers en borgsuppoosten. Tegelijkertijd werd het – mede door onze PR-campagnes - erg druk in de zomervakantie. We hebben met spoed extra vrijwilligers geworven en gevonden, alleen het inwerken op zo korte termijn gebeurt daardoor met kunst en vliegwerk. Geen ideale situatie. Maar het is gelukt het museum open te houden. Dat terwijl zelfs professionele organisaties zoals de NS er niet in slaagden alle treinen volgens dienstregeling te laten rijden, doordat medewerkers ziek waren of in quarantaine moesten. Hulde aan onze vrijwilligers!

Zomerfeest als dank

De afgelopen jaren sloten we het seizoen samen met de vrijwilligers af met een stampotmaaltijd. Vorig jaar kon dat door Corona niet doorgaan, dus hebben we dit jaar daarop geanticipeerd en een feest op het terras van Ons Schathoes georganiseerd. Door het slechte weer op die dag zaten we uiteindelijk toch grotendeels binnen, maar het was erg gezellig.

Vrijwilligers feest september 2021

11.3 Werving en behoud van Vrienden van Verhildersum

Dat Verhildersum een Vereniging Vrienden heeft die bestaat uit zo'n 800 leden bewijst het draagvlak in de samenleving. Het Vriendenbestand van donateurs vergrijsst wel, dus verjonging is een aandachtspunt. Hiervoor wilden we een plan bedenken, maar doordat we niet eens met de vrienden bij elkaar konden komen in het voorjaar is dat niet gebeurd.

Pas in oktober hadden we na 1,5 jaar weer een Vriendenvergadering.

Spreekster van Harma Boer, weervrouw bij RTV Noord. Het was een geanimeerde bijeenkomst in de boerderij die uitermate goed bezocht werd.

12 Corona in 2021 en de impact op financiën

Al is het verwachte aantal bezoekers in 2021 niet gehaald, we zien duidelijk een stijgende lijn. We hebben financieel een deel van het risico door Corona - en daardoor sluiting van musea - minder entreegeld te ontvangen dan begroot, ingedekt door een toeslag te vragen voor de expositie in het Koetshuis: Met Verve, Henk Melgers. Het is voor het eerst dat we dit deden en dat heeft financieel geholpen. Ook de balieverkopen waren goed; we verkochten veel boeken bij de exposities van zowel Henk Melgers als de merklappen. Daarnaast mochten we in 2021 van de gemeente het Hogeland een coronabijdrage ontvangen voor de derving van baten over 2020 van € 27.000.

Hoe de horeca het zou doen in 2021? We maakten ons wel zorgen. Juist groepen die de horeca rendabel maken konden ook in 2021 niet of nauwelijks terecht vanwege de beperkingen door Corona. We hadden 1 bruiloft die met 1,5 afstand is georganiseerd. Toch was deze een succes. Mede dank zij het nieuwe team onder leiding van Sytze en Famke Greidanus hebben we ondanks Corona voor het eerst een positief resultaat met Ons Schathoes geboekt.

Daarnaast hebben we een extra bate uit verhuur van de boerderij. Dit betekent dat de impact van Corona op de exploitatie – over het hele jaar gezien - is beperkt tot een verlies van € 11.847.

13 Financiën

1.1 Staat van Baten en lasten 2021

		Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
		€	€	€
Baten				
Baten van particulieren	(8)	13.988	7.800	8.379
Sponsorbijdragen	(9)	120.000	120.000	120.508
Subsidiebatn	(10)	381.400	357.380	232.500
Baten van andere organisaties zonder winststreven	(11)	276.218	266.250	193.000
Som van de geworven baten		791.606	751.430	554.387
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/ of diensten	(12)	237.987	171.036	124.553
Overige (project-)baten	(13)	51.660	-	65.000
Som der baten		1.081.253	922.466	743.940
Lasten				
Besteed aan de doelstellingen				
Instandhouding Borg Verhildersum	(14)	165.244	175.305	175.650
Exposities en activiteiten	(15)	7.079	17.760	5.415
Landerijen	(16)	24.802	12.588	14.487
Projecten	(17)	311.071	315.500	24.006
		508.196	521.153	219.558
Wervingskosten				
Kostprijs van de omzet	(18)	115.089	94.000	84.125
Lasten fondsverwerving	(19)	127.215	131.220	132.696
		242.304	225.220	216.821
Kosten van beheer en administratie				
Lonen en salarissen en sociale lasten	(20)	104.743	129.500	188.906
Afschrijvingen	(21)	13.090	6.700	10.011
Overige bedrijfslasten	(22)	63.382	57.732	103.714
		181.215	193.932	302.631
Saldo		149.538	-17.839	4.930
Resultaatbestemming				
Algemene reserve		-11.847	2.211	-47.183
Bestemmingsreserves		132.110	125.000	37.611
Bestemmingsfondsen		29.275	-145.050	14.502
		149.538	-17.839	4.930

13.1.1 Toelichting Baten en lasten 2021

Uit de staat van baten en lasten in de jaarrekening blijkt dat de baten zijn toegenomen van ongeveer € 744.000 vorig jaar naar € 1.081.000 dit jaar. Een belangrijke stijging van € 113.000 zien we in de 'baten als tegenprestatie' waaronder het Schathoes en de entree en balieverkopen vallen. In het vorige hoofdstuk is dit al uiteengezet.

We zien een plus in fondsen voor het opstarten en verder uitvoeren van verschillende projecten:

- Samenwerking en promoten Waddenmusea voor € 65.000
- Voortgang project Vooruit naar het verleden voor € 67.000
- Exposities Melgers en Merklappen voor € 45.000

Er zijn dit jaar geen specifieke fondsen voor investeringen geworven zodat dit een lager bate geeft van € 65.000. Voor het (achterstallig) onderhoud zijn wel fondsen ontvangen ter hoogte van ongeveer € 90.000.

Ook mochten we een crowdfunding voor de restauratie van het schilderij Gratia van bijna € 5.500 ontvangen. Van een anoniem fonds kregen we voor de tweede keer € 10.000 voor onze Groningse collectie.

Op het onderdeel lasten kunnen we zien dat niet alle fondsen uitgegeven konden worden. In totaal werd er € 287.000 meer uitgegeven voor projecten. Voor onderhoud is eigenlijk alleen het hoognodige gedaan.

Het project Vooruit naar het verleden is over 2021 weer voortvarend opgepakt. Er is € 185.000 aan uitgegeven, terwijl de genoemde fondsen voor de exposities van Melgers en Merklappen volledig zijn aangewend. Hetzelfde geldt voor de beelden van Eddy Roos in de borgtuin. De genoemde fondsen voor samenwerking en promoten Waddenmusea zijn voor ongeveer de helft uitgegeven.

Uiteraard komt de hogere 'baten als tegenprestatie' terug met hogere wervingskosten ter grote van € 25.000.

De kosten van beheer en administratie zijn met € 122.000 beperkt. De personeelskosten zijn beperkt volgens begroting, terwijl een groter deel gedekt kon worden via uitgevoerde projecten en doelbestedingen. De invloed van de lagere personeelskosten komt ook terug in de overige personeelskosten welke is verantwoord onder de overige bedrijfslasten. Het restant van de daling wordt belangrijk verklaard door lagere nagekomen lasten.

In de resultaat bestemming zien we in de mutatie bestemmingsfondsen van € 29.000 de fondsen van derden die per saldo niet zijn uitgegeven over het verslagjaar. De bestemming aan de reserves van € 132.000 laat de achterstanden zien in onderhoud van de gebouwen en het groen. Ook wordt rekening gehouden met de noodzaak om te investeren in duurzaamheid, de inrichting van het museum en exposities. Het betekent dat er per saldo een tekort is op de vrij te besteden reserves van € 11.847.

We zijn op de goede weg maar we zijn er nog niet.

14 Bijdrage aan de strategie van de Provincie Groningen

Hoe droegen we dit jaar bij aan de doelstellingen van de Provincie?

1. Een sterke basis en ruimte voor vernieuwing

Landgoed Verhildersum heeft een sterke basis. Het is het meest authentieke landgoed en daarmee belangrijk cultureel erfgoed. Het landgoed met zijn borg, boerderij en arbeidershuisje, Koetshuis en Schathoes is als enige compleet bewaard gebleven met nog 33 hectare omliggende landerijen waarop Groninger koeien grazen van de historische rassen Blaarkop en Lakenvelder. Het landgoed vertelt het verhaal van adel, de boer en de arbeider in de 19e eeuw. Met alle investeringen die we deden in de toegankelijkheid en de web-app Verhildersum To Go!, de ontwikkeling van de dierenweide, de belevingsroute op het landgoed waarmee we mensen uitnodigen het hele landgoed te bekijken via de thema's landleven, borgleven en boerenleven, de fietsroute 'Schatkaart van het Waddenland', hebben we die basis versterkt.

2. Samenleven met cultuur

Verhildersum staat zo ongeveer synoniem voor samenleven met cultuur. Mensen uit de regio zijn nauw betrokken bij Verhildersum: we hebben een Vriendenclub van 850 leden en er zijn 220 vrijwilligers actief. De binnentuin is ook dit jaar nog onderhouden door mensen van Ability. Onze inzet is dat deze mensen hier zo lang mogelijk hun werkplek houden, mocht niet baten. Het bleek onmogelijk voor Ability om een nieuw contract aan te gaan. Niet omdat men niet wilde, maar omdat door veranderende omstandigheden het niet meer mogelijk is de uitvoering van een groot contract als bij Verhildersum te garanderen.

Het archief van Historische vereniging De Marne kreeg in onze boerderij een prominente en beter toegankelijke plek, waarbij het museumcafé nog een leestafel krijgt voor bezoekers van het archief. Zo kan het café ook uitgroeien tot een ontmoetingsplaats voor mensen uit de regio. Ons Schathoes wordt geen echt dorpshuis, het initiatief daartoe is stilgelegd. Wel is ook Ons Schathoes door het laagdrempelige nieuwe concept een plek geworden, waar ook mensen uit de omgeving elkaar ontmoeten en hun feestjes organiseren.

3. Overall cultuur

Wij zijn initiatiefnemers waar het gaat om samenwerking met andere musea in de regio. Denk aan ons initiatief om samenwerking te organiseren met vijf andere musea in de regio met als resultaat de Groninger Waddenmusea.

Wij verbinden het aanbod in de regio op deze manier en promoten het ook. De Google Grants die het ons mogelijk maken online sterk te adverteren benutten we ook voor de regio: we hebben een pagina met overnachtingsmogelijkheden die we promoten, we promoten alle fietsroutes in de regio en we hebben met het Hoogelandmuseum en Staatsbosbeheer zelf de routeapp Schatkaart van het Waddenland ontwikkeld met door ons aangevraagde subsidie van het Waddenfonds.

Het aanbieden van een bruisend cultureel aanbod was het afgelopen jaar niet echt opportuun. Ondanks dat zijn er toch concerten georganiseerd door de ruimte in de Corona regels te benutten: de concerten vonden buiten plaats.

4. Thuis in Groningen

De meeste actiepunten in het afgelopen jaar waren gericht op het behoud en de presentatie van onze collecties: van panden tot de tuinen, de landerijen, de landbouwcollectie, de ambachtscollectie en de textielcollectie.

We hadden in 2021 een unieke tentoonstelling van de Groninger kunstenaarskring De Ploeg, de eerste overzichtstentoonstelling van Henk Melgers. En we toonden een deel van onze merklappen uit de textielcollectie op een vernieuwende manier, namelijk door de antieke merklappen te koppelen aan moderne kunst met hergebruikte geborduurde schilderijen en borduurwerk van mensen uit de omgeving.

Zelfs de campagne van de Groninger Waddensea droeg – onbedoeld – bij aan het gevoel van trots op Groningen, en daarmee aan 'Thuis in Groningen'.

Daarnaast zijn we actief in het digitaal ontsluiten van onze collecties, zoals:

- Via de website Onze spullen 2.0
- Via onze website pagina's 'Museum online' met filmpjes over de collecties (30.000 keer bezocht tijdens de eerste Corona Lock down).
- Via onze nieuwe webapp 'Verhildersum To Go!' die in 2021 online ging; ook thuis op de bank te bekijken. Met diverse thema's nog wel: voor buiten, in de borg, over Ede Staal en een wandeling door de omgeving. Hierbij is aandacht geschonken aan digitale toegankelijkheid voor slechtzienden middels gesproken teksten.
- De fietsroute 'Schatkaart van het Waddenland' is afgemaakt en wordt volgend jaar gepromoot.

We willen echt nog meer doen om educatie te bevorderen, dat is dit jaar onvoldoende van de grond gekomen. Niet alleen door Corona. Wat boden we wel dit jaar?

- De ontdekkingsroute 'De schat van Van Starckenborgh' is beschikbaar voor families en scholen.
- De rondleidingen voor basisschool leerlingen door 'onze keukenmeid Marie', hebben dit jaar slecht enkele keren plaatsgevonden.
- Met de aanleg van de ontdekkingsroute over het landgoed, waarin opdrachten voor kinderen zijn opgenomen, doen we heel laagdrempelig aan cultuureducatie voor iedereen. Door de aanleg van het natuurspeel terrein en de dierenweide verwachten we ook een slag te maken, waarmee het landgoed veel aantrekkelijker wordt om te bezoeken als gezin.

Bijlage 2 Websitebezoek 2021

Totaal bezoek website 2021 en vergelijking vorige jaren

website bezoek	2021	2020	2019	2018
sessies	110.238	91.236	37.119	40.789
aantal bezoekers	82.870	71.834	27.645	30.654
nieuwe bezoekers	79.982	70.520	27.779	30.507
herhaalbezoek	19.402	19.402	9.474	10.135
% herhaalbezoek op de site	24,83	21%	25,52	24,85

Herkomst van bezoek 2021 vergelijking vorige jaren

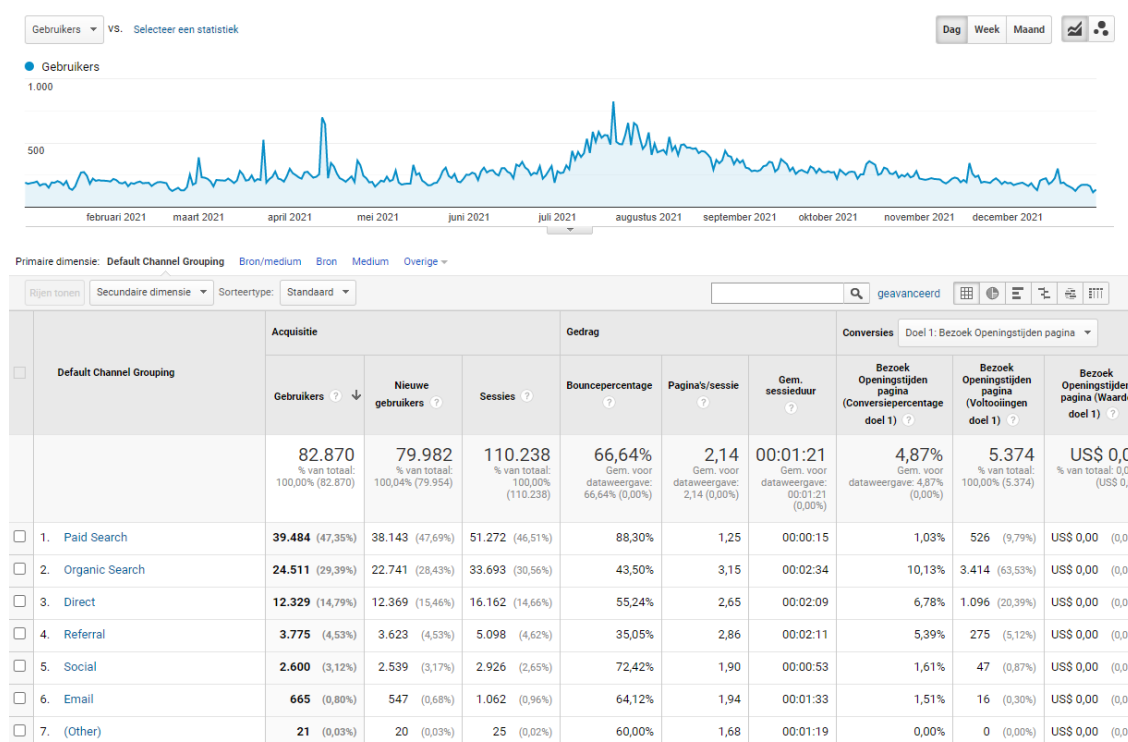
	2021		2020		2019		2018	
			sessies	%	sessies	%	sessies	%
Herkomst						%		
direct	16.162	14,66	31.506	34,53	9.326	25,12	13.981	34,28
advertentie (start juni 2019)	51.272	46,56	27.003	29,6	2.460	6,63		
organisch	33.693	30,5	23.335	25,58	22.346	60,2	22.859	56,04
verwijzing	5.098	4,62	4.848	5,3	1.873	5,05	3.285	8,05
sociale media	2.926	2,65	3.498	3,83	1.102	2,97	663	1,63
e-mail (nieuwsbrief)	1.062	0,96	964	1,06				
anders	25	0,02	82	0,09	12	0,03	1	0
	110.238		91.236		37.119		40.789	

In juni van 2019 jaar zijn we gestart met een Google Ads campagne; we adverteren sindsdien met een budget van 10.000 dollar per maand (120.000 per jaar), gesponsord door Google. In 2020 hebben de advertenties voor 27000 bezoeken gezorgd, in 2021 voor ruim 51.000 bezoeken. Adverteren helpt, al is de vergelijking zonder adverteren niet zuiver. Door het adverteren daalt het organisch zoekresultaat, men ziet eerste de advertenties en dan de organische resultaten; Google zet advertenties zelf bovenaan, want krijgt betaald per klik.

De belangrijkste verwijzers in 2021 zijn:

- Dagblad van het Noorden: 344 kliks, naar aanleiding van onze persberichten die online artikelen opleveren.
- Groningerborgenpad: 182
- Wierdenland.nl: 117 (door de pagina Waddenmusea die iedere partner heeft gemaakt!)
- Visit groningen.nl: 109 (100 minder dan vorig jaar)
- Ontdeknordgroningen: 75
- Dagjeweg: 64

Totaal bezoek en spreiding 2021

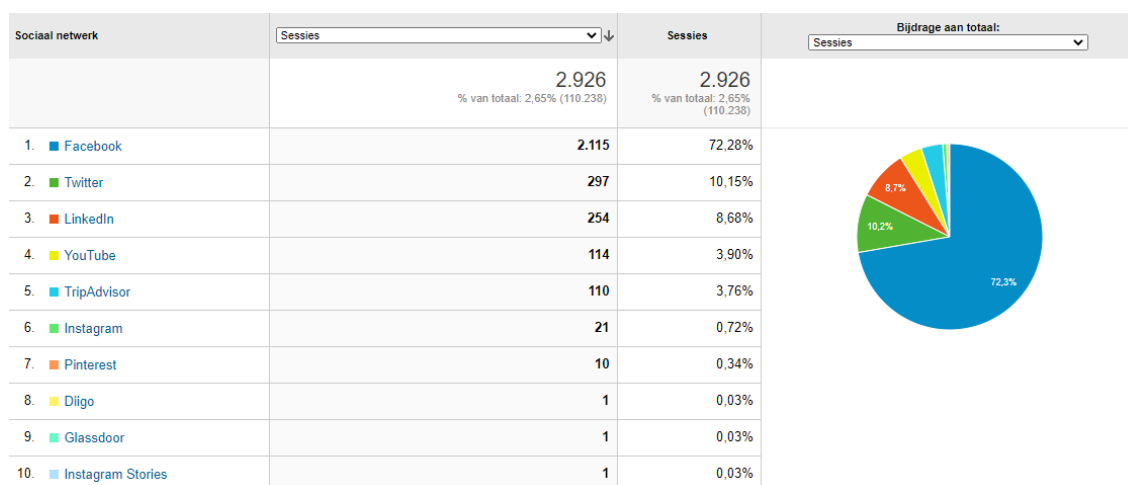

Spreiding

De piek in juli t/m september wordt veroorzaakt door onze reclamecampagnes landelijk en op RTV Noord, lantaarnpaal reclame rondom onze expositie over Henk Melgers en de expositie Voortborduren.

Kanalen sociale Media

Facebook spant altijd de kroon bij Verhildersum, Twitter, LinkedIn en Youtube zorgen ook voor een redelijk aantal websitebezoeken. De zichtbaarheid binnen die netwerken zelf is veel groter dan het aantal mensen dat doorklikt. Pinterest en Instagram zagen we vorig jaar voor het eerst in deze statistiek, maar dat aandeel blijft klein.

De 10 beste pagina's bekeken via advertentie campagnes

Opvallend: de samenwerking met de Waddenseum is ook hier zichtbaar, mensen klikken door naar de informatie over de Menkemaborg.

Zoekwoord	Sessies	Sessies	Bijdrage aan totaal:
	51.272 % van totaal: 46,51% (110.238)	51.272 % van totaal: 46,51% (110.238)	
1. laatste nieuws overzicht	38.824	75,72%	
2. nieuws +	1.467	2,86%	
3. nieuws overzicht	1.317	2,57%	
4. laatste nieuws	967	1,89%	
5. verhilddersum	860	1,68%	
6. laatste nieuws groningen	509	0,99%	
7. nieuws nieuws	395	0,77%	
8. familie und kinder	312	0,61%	
9. nieuws groningen	316	0,62%	
10. de menkemaborg	347	0,68%	

10 meest bezochte pagina's totaal overzicht

Wat opvalt is dat de nieuwpagina nog vaker wordt bezocht dan de homepage. Ons restaurant trekt ook veel aandacht, bijna net zoveel als de bezoekersinformatie.

Pagina	Paginaweergaven	% Paginaweergaven
1. /nl/nieuws/	48.621	20,65%
2. /nl/	46.613	19,79%
3. /nl/bezoekersinfo/	14.847	6,30%
4. /nl/restaurant/	14.775	6,27%
5. /nl/agenda/	9.828	4,17%
6. /nl/tickets/	7.247	3,08%
7. /nl/bezoekersinfo/openingstijden/	6.623	2,81%
8. /nl/bezoekersinfo/entreprijzen/	5.383	2,29%
9. /nl/contact/	3.241	1,38%
10. /	2.960	1,26%